

Innehållsförteckning

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning.....	3
2. Översikt av strategisammanhanget	4
2.1 Förändringar i strategisammanhanget	4
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget	5
2.3 Synergier med övriga svenska strategier	6
3. Resultatredovisning.....	6
Sidas bidrag till förändring på strateginivå.....	6
3.1 Stödområde 1: Miljö, ekosystem och biologisk mångfald, stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer	8
3.1.1 Mål 1.1 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för hållbar förvaltning och nyttjande av ekosystem, gemensamma ekosystemtjänster och naturresurser samt bevarande av biologisk mångfald.....	8
3.1.2 Mål 1.2 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för ökad motståndskraft mot klimatförändringar och naturkatastrofer, inklusive förmåga för en tryggad livsmedelsförsörjning	9
3.1.3 Mål 1.3 Ökad produktion av och tillgång till förnybar energi	10
3.2 Stödområde 2: Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter.....	10
3.2.1 Mål 2.1 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för stärkt demokrati och rättsstatens principer, jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter	10
3.2.2 Mål 2.2 Stärkt kapacitet hos det civila samhällets och media att verka för ansvarsutkrävande och respekt för mänskliga rättigheter på regional nivå.....	11
3.3 Stödområde 3: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga och utsatta människor att förbättra sina levnadsvillkor.....	12
3.3.1 Mål 3.1. Stärkta förutsättningar för ökad ekonomisk integration och handel	12
3.3.2 Mål 3.2. Förbättrade förutsättningar för produktiva arbetstillfällen med anständiga arbetsvillkor.....	13

3.3.3 Mål 3.3. Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för hållbara lösningar av flyktingsituationer och migrationsströmmar samt tillvarata de positiva effekterna av migration	14
3.4 Stödområde 4: Mänsklig säkerhet och frihet från våld	14
3.4.1 Mål 4.1 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer för fred och försoning	14
3.4.2 Mål 4.2 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att motverka våldsbejakande extremism	15
3.4.3 Mål 4.3 Ökat inflytande och deltagande av kvinnor och unga i processer för fred och försoning	16
4. Implikationer	16
Bilaga 1. Resiliensinitiativet i Afrikas horn	
Bilaga 2. Sahel-initiativet	
Bilaga 3. Energiportföljen	
Bilaga 4. Initiativet för biologisk mångfald	

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

1 Naturresurser, biologisk mångfald, klimat och förnybar energi

1.1 Naturresurser och biologisk mångfald

1.2 Resiliens mot klimatförändringar

1.3 Produktion och förnybar energi

2021	
U	R

2 Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

2.1 Regionala aktörers kapacitet

2.2 Kapacitet hos civila samhället/media

3 Förbättrade levnadsvillkor

3.1 Ekonomisk integration och handel

3.2 Sysselsättning, anständiga arbetsvillkor

3.3 Migration och hållbara lösningar för flyktingar

4 Mänsklig säkerhet och frihet från våld

4.1 Stärkt kapacitet för fred och försoning

4.2 Regionala aktörer motverkar våldsbejakande extremism

4.3 Kvinnor och unga i processer för fred och försoning

O. **Utveckling mot strategimålet:** Strategimålen fastställer vad Sida ska arbeta med att uppnå under strategiperioden och ska vara det huvudsakliga styrinstrumentet för strategigenomförandet. Trafikljusen används för att beskriva utvecklingen mot strategimålet och ge en snabb överblick över utvecklingstrenderna för de sammanhang som Sida verkar i. Sidas insatser har kapacitet att bidra till och påverka utvecklingstrenderna för de stödområden som vi arbetar inom. Oftast är utvecklingen dock styrd av storskaliga, komplexa och långsiktiga förändringar på nationell, regional och/eller global nivå där sammanhanget påverkas av ett stort antal faktorer som står utom Sidas kontroll. Färgvalet måste motiveras och vara baserat på tillgänglig statistik, källor eller rapporter. Bedömning av utvecklingen i sammanhanget i förhållande till **strategimålen:**

Grön: Utvecklingen går framåt

Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis tillbaka

Röd: Utvecklingen går tillbaka

P. **Portföljens relevans:** Sida strävar efter att utarbeta och upprätthålla en portfölj som är relevant och välbalanserad i förhållande till strategisammanhangets utvecklingsutmaningar, strategimålen och Sidas ambitioner för vilka förändringar och resultat som förväntas. Med portföljens relevans avses huruvida Sida har sammanställt en välbalanserad portfölj med insatser och verksamheter som kan anses bidra till förändringar i enlighet med strategimålet. Sida måste hela tiden anpassa sin förändringsteori och portfölj med hänsyn till olika aspekter: (i) förändringar i sammanhanget; (ii) instruktioner till myndigheten; (iii) huruvida insatser/verksamheter förväntas leverera eller misslyckats med att leverera resultat. Val av färg i trafikljuset utgår från och tar hänsyn till dessa aspekter.

Bedömning av **portföljens relevans:**

Grön: Portföljen är relevant

Gul: Portföljen är delvis relevant

Röd: Portföljen är inte relevant

2. Översikt av strategisammanhanget

Kapitlet presenterar en kortfattad översikt av förändringar i strategisammanhanget, Sveriges roll i relation till andra givarländer samt synergier med andra strategier och aktörer.

Totalt strategibelopp från Sida	Utbetalat belopp hittills	Antal insatser
4 020 mkr	4 256 mkr	139

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Afrika – liksom resten av världen – har blivit mindre fredligt, mindre demokratiskt¹ och har större humanitära behov än tidigare. Antalet migranter på kontinenten ökar och under 2020 nådde antalet människor som tvingats fly rekordhöga nivåer, med nära 1 av 5 flyktingar i världen koncentrerade till östra Afrika och Afrikas horn, liksom Stora Sjöregionen.²

Afrika söder om Sahara rankas konsekvent lägst bland världens regioner vad gäller mänsklig utveckling.³ Covid-19 har haft en starkt negativ effekt på utvecklingen. Under 2020 minskade den ekonomiska tillväxten med cirka 3 procent. Det finns tecken på att en återhämtning kan ha skett med en ökning på 3 procent under 2021 (i och med högre råvarupriser, avskaffade covid-19-restriktioner och återhämtning i den globala handeln).⁴ Snabbare vaccinationstakt skulle kunna öka tillväxten till 5 procent under 2022. Endast omkring 6 procent av Afrikas befolkning är helt vaccinerad mot covid-19.⁵ Ett område där framsteg noteras är *Africa Centers for Disease Control and Prevention* (Africa CDC), som visat sin samordningskapacitet under pandemin. Enligt beräkningar ledde effekterna av covid-19 under 2019-2020 till att det nationella sparandet i Afrika minskade med 18 procent, remitteringar med en fjärdedel och utländska direktinvesteringar med 40 procent. Afrikas skuldbörda riskerar att stiga till 70-100 procent av BNP.

Pandemin har även påverkat den privata sektorns kapacitet att skapa arbetstillfällen för Afrikas växande befolkning. Den arbetsintensiva tjänstesektorn drabbades särskilt hårt, bland annat detaljhandel, turism och transportsektorn. Den negativa utvecklingen har fått särskilt stora effekter för kvinnor och ungdomar, som ofta arbetar i den informella sektorn. En positiv utveckling kan dock skönjas i den digitaliserade ekonomin. Betaltjänster via mobiler är på stark frammarsch, afrikanska startups värderas till över 1 miljard US-dollar och det finns nu över 640 tech hubs på kontinenten.⁶

Den afrikanska handeln påverkades av covid-19, med störningar på grund av gränskontroller och restriktioner. Både exporten från och importen till Afrika söder om Sahara minskade under 2020.⁷ Turistsektorns återhämtning fick sig en törn när nya reserestriktioner infördes i slutet på 2021 med anledning av omikron. Det afrikanska frihandelsavtalet AfCFTA har dragit till sig såväl politisk uppmärksamhet som investeringar, bland annat i infrastruktur. Förhoppningen är att detta kommer att minska handelshindren inom Afrika, inklusive byråkrati och korruption.

¹ V-DEM 2020, Autocratization Surges—Resistance Grows DEMOCRACY REPORT 2020, s. 16. 2020 levde majoriteten av världens befolkning i auktoritära stater.

² UNHCR (2021), s. 14. Två tredjedelar av regionens flyktingar befann sig i endast tre länder – Etiopien, Uganda och Sudan. Totalt har 80 miljoner människor i världen tvingats fly från sina hem.

³ UNDP Human Development Report 2020 (2020), s. 346, 354, 359, 364 och 366. Afrika söder om Sahara rankas sist bland alla världens regioner vad gäller mänsklig utveckling (HDI) och även v.g. variationer av HDI (ojämlighetsjusterat HDI, jämställdhetsindex och flerdimensionellt fattigdomsindex). Andra regioner i rankingen är Arabstaterna (1), Östasien och Stilla-havsområdet (2), Europa och Centralasien (3), Latinamerika och Karibien (4) och Syd-asien (5).

⁴ World Bank (2021), Africa's Pulse. October 2021. Volume 24. An analysis of issues shaping Africa's economic future, s. 1.

⁵ WHO Regional Office for Africa website: Less than 10% of African countries to hit key Covid-19 vaccination goal, 28 October 2021.

⁶ OECD/AU (2021), Africa's Development Dynamics. Digitalization for quality jobs, s. 19.

⁷ IMF Data, webbplats, [Exports and Imports by Areas and Countries - IMF Data](#).

Trots att Afrika söder om Sahara är den region som bidrar minst till planetens utsläpp av koldioxid, drabbas den ändå hårdast av klimatförändringar, extrema temperaturförändringar och naturkatastrofer. Den nuvarande utvecklingen tyder på att regionens kostnader på grund av klimatförändringar kan vara mellan 1,6 och 8 gånger större än i andra regioner.⁸ Vid CoP 26 försökte afrikanska förhandlare hålla industriländerna ansvariga för det faktum att de inte bistått med klimatfinansiering till utvecklingsländerna. Afrikanska aktörer förväntar sig i allt högre grad att Afrikas särskilda situation och behov ska tas upp på CoP 27 i Kairo. En positiv utveckling i Afrika har varit lanseringen av AU:s handlingsplan för en grön återhämtning under 2021, som förväntas effektivisera och stärka åtgärder för grön återhämtning tillsammans med regionala aktörer.

Vad gäller tillståndet för demokratin i Afrika står regionen inför ett flertal utmaningar, bland annat demokratiskt ogrundade förlängningar av presidenters mandatperioder (13 länder), en återgång till militärunderstödd maktskiftet (t.ex. Algeriet, Egypten, Sudan och Zimbabwe), ett krympande demokratiskt utrymme som hindrar människor från att göra sina röster hörda i socioekonomiska frågor, det ökande våldet mot kvinnor och bruk av övervåld för att genomdriva pandemirestriktioner (9 länder).⁹ Viss positiv utveckling kan dock skönjas på demokratiområdet, till exempel vad gäller kontinentala och regionala domstolar som bidrar till att utkräva ansvar från staterna. Efterlevnaden av dessa domstolars beslut förblir dock minimal. 15 av 24 planerade val på nationell och subnationell nivå hölls under 2021, pandemin till trots. Regionala aktörer som AU, ECOWAS och SADC har tagit fram riktlinjer för genomförandet av val vid till exempel hälsokriser. Växande hot mot demokratiska värderingar och institutioner på kontinenten försämrar dock situationen vad gäller mänskliga rättigheter.

Bakslag har observerats generellt vad gäller fred och säkerhet i Afrika. Militärkupporna i Guinea, Tchad, Mali, Sudan och Burkina Faso, liksom det eskalerande våldet på Afrikas horn, vrider på många sätt klockan tillbaka. Trots de många freds- och säkerhetsaktörerna i regionen, inte minst arbetet med AU:s framväxande freds- och säkerhetsarkitektur, befinner sig kontinenten i en uppförbacke. Operationaliseringen av AU:s fredsfond utgör dock ett positivt framsteg.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Utvecklingen av afrikanska staters beroende av internationellt bistånd visar att det officiella statliga utvecklingsbiståndet (ODA) som andel av utvecklingsländernas bruttonationalinkomst (BNI) ligger på omkring 5-6 procent för de länder i Afrika där Sverige bedriver bilateralt utvecklingssamarbete.¹⁰ Icke-traditionella givarländer och partner, till exempel Kina, Ryssland och Indien, spelar en allt viktigare roll på den afrikanska kontinenten. Av dessa är Kina överlägset viktigast, och även om landet är världens största officiella kreditgivare till utvecklingsländerna ger landet också allt mer ODA.¹¹

Bland de kontinentala och regionala organisationer som Sida ger stöd till inom strategin är det Afrikanska unionen (AU) som har flest utvecklingspartner och givare, med ett 30-tal traditionella och

⁸ World Bank (2021), *Africa's Pulse*. October 2021. Volume 24. An analysis of issues shaping Africa's economic future, s. 5.

⁹ International IDEA (2021), *The state of democracy in Africa and the Middle East 2021*, s. 2.

¹⁰ Världsbankens siffror från 2019, hämtade från Sidas interna databas BISI. De flesta länder ligger i intervallet 5-6%, men det finns länder med betydligt högre siffror, t.ex. Moçambique och Mali, där siffran ligger på drygt 10%.

¹¹ AidData (2021), *Banking on the Belt and Road Initiative*, p. 17. Kina har även en växande roll genom multilaterala utvecklingsbanker. Kina har traditionellt arbetat unilateralt, men landet gick från noll till 32% samfinansiering under perioden 2000 till 2017, vilket tyder på att Kina långsamt ökar sin samverkan med andra givarländer och aktörer. Kina är även huvudkontor och initiativtagare till två nya internationella utvecklingsbanker och potentiella konkurrenter till befintliga internationella finansinstitut: Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) och New Development Bank (NDB). För Kinas roll i multilaterala utvecklingsbanker, se CGD (2021), *Mapping China's Rise in the Multilateral System*.

nya givare.¹² De regionala samarbetsorganisationerna (REC) har en lång rad utvecklingspartner, men under 2021 var EU, Tyskland och Frankrike några av de viktigaste givarna till IGAD, ECOWAS och EAC, tillsammans med Sverige.¹³ Sida samarbetar med likasinnade givare i stödet till AU genom till exempel den gemensamma finansieringsmekanismen till dess avdelning för politik, fred och säkerhet (PAPS), där Nederländerna och Irland är de främsta givarländerna.

Strategin för Afrika söder om Sahara vägleder arbetet för både Sida och Folke Bernadotteakademien, vilket innebär att dessa två myndigheter samordnar sitt arbete där det är relevant. Bland de svenska myndigheter som erhåller finansiering genom Sida finns Statistiska Centralbyrån (SCB), Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Ett flertal svenska civilsamhällesorganisationer ger också viktigt stöd, bland annat Diakonia, Rädda Barnen Sverige, Life and Peace Institute, Union to Union m.fl. I slutet av 2021 gick Sverige med i Team Europe-initiativet för *AfCFTA Technical Assistance Facility*. Detta är ett samarbete mellan EU, Tyskland, Frankrike, Spanien och Sverige för finansiering av tekniskt stöd till förhandlingar och genomförande av AfCFTA.

2.3 Synergier med övriga svenska strategier

En nära dialog förs med alla svenska ambassader med utvecklingssamarbete i Afrika. *Project Briefs* delas kvartalsvis i syfte att underlätta synergier, gemensamma utvärderingar och utbyte av erfarenheter och kunskaper mellan ambassader. Det finns synergier med alla globala strategier och den regionala strategin för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, liksom de bilaterala strategierna i Afrika.

Samtal om synergier har under året inletts med de två nya Sida-hubbarna för demokrati och miljö. De ökade ansträngningarna för att främja samspelet mellan humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete och fred (trippel-nexus eller HDP-nexus) har integrerats i delar av den regionala portföljen.

Fyra garantier¹⁴ som hanteras under den regionala strategin underlättar lån till förnybar energi i alla länder som Sverige har bilaterala utvecklingssamarbeten med i Afrika söder om Sahara.¹⁵ Arbete med att undersöka möjligheterna till att starta fler garantier pågår.

3. Resultatredovisning

Sidas bidrag till förändring på strateginivå

Det totala strategibeloppet för perioden 2016-2021 var 4 020 miljoner kronor för Sida, efter att regeringen i februari 2021 tillfört 50 miljoner kronor i extra stöd till demokratisk utveckling. Under hela strategiperioden utbetalades 4 256 miljoner kronor, varav 937 miljoner kronor under 2021.

Det första strategimålet, om miljö, klimat och hållbar användning av naturresurser och energi, tog upp överlägset störst andel av portföljen för 2021, både mätt i antal insatser och utbetalade belopp, nämligen 50 procent eller 472 miljoner kronor. Miljö- och klimatmålet har dominerat portföljen för

¹² EU är AU:s största bidragsgivare, men även givarländer som Sverige, Australien, Kanada, Danmark, Tyskland, Nederländerna, Norge, Storbritannien och USA kan märkas. Bland AU:s framväxande och icke-traditionella givarländer, som alltså befinner sig utanför de formella samordningsmekanismerna, finns Kina, Sydkorea och Turkiet. Swedish Support to the African Union Commission 2020, Sida internrapport 2021-03-02.

¹³ Sidas interna REC-rapporter om IGAD (2021-02-25), ECOWAS (2021-02-27) och EAC (2021-02-27).

¹⁴ De fyra garantierna är (med Sida-insatsnr): 11016 TRINE, 2018-2022, Crowdfunding Renewable Energy; 12866A01 Lendahand crowdfunding guarantee; 13406 SunFunder Garanti och 14282, EARF – Covid-19.

¹⁵ Sida insats-nr. 15042, "Modern Cooking Facility for Africa", bidrar till bilaterala strategier i DR Kongo, Moçambique, Kenya, Tanzania och Zambia.

hela strategiperioden 2016-2021, med i genomsnitt 51 procent av portföljen (tabell 1). En orsak till att miljö- och klimatområdet varit så stort är att de två regeringsinitiativen för resiliens på Afrikas horn respektive för biologisk mångfald, tillfört totalt 900 miljoner kronor till strategianslaget (se bilaga 1 och 4). Strategimålet för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter omfattade 18 insatser och 156 miljoner kronor utbetalades under 2021. För det tredje strategimålet, om bättre möjligheter och verktyg för bättre levnadsvillkor, och för det fjärde strategimålet om mänsklig säkerhet, utbetalades 176 miljoner kronor (16 insatser) respektive 133 miljoner kronor (20 insatser).

Resiliensinitiativet för Afrikas horn bestod av 18 insatser, inklusive delegering till fyra bilaterala strategier (Etiopien, Kenya, Somalia och Uganda) liksom till den humanitära enheten (se bilaga 1). Sahel-initiativet bestod av 6 insatser (se bilaga 2). Energiportföljen bestod av 13 insatser (bilaga 3) och initiativet för biologisk mångfald utökade sin portfölj från två till sju insatser (bilaga 4).

Bredden på den regionala strategins portfölj, både geografiskt och tematiskt, gör att den bidrar till de flesta av de globala målen för hållbar utveckling. De globala mål som det svenska stödet bidrar mest till är mål 5 om jämställdhet, mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen, mål 2 om ingen hunger, mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna, samt mål 1 om utrotandet av fattigdom.¹⁶

Alla perspektiven¹⁷ är väl integrerade i den regionala portföljen. Tillämpningen av miljö- och klimatperspektivet och jämställdhetsperspektivet är tydligt främst i de två strategimål som motsvarar dessa (nummer ett och två), och men i synnerhet jämställdhet är integrerad i hela portföljen (vilket redovisas längre fram i den här rapporten). Det finns insatser inom till exempel strategimålet för miljö och klimat och för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter, som tillämpar och integrerar ett jämställdhetsperspektiv.¹⁸ För konfliktperspektivet anordnade det regionala teamet under 2021 en utbildning genom Sidas helpdesk för fred och mänsklig säkerhet, i syfte att stärka konfliktperspektivet i insatserna. Samspelet mellan humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete och fredsinsatser har växt i betydelse i takt med att fred och säkerhetssituationen försämrades under 2021, och har fortsatt att tillämpas på flera områden, särskilt i Sahel-initiativet.

Tabell 1. Fördelning av medel mellan strategimål under strategiperioden.¹⁹

Strategimål	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. Naturresurser, biologisk mångfald, motståndskraft mot klimatförändringar, förnybar energi	46%	39%	64%	53%	51%	50%
2. Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter	20%	14%	11%	17%	14%	17%
3. Förbättrade levnadsvillkor	12%	18%	14%	13%	19%	19%
4. Mänsklig säkerhet och frihet från våld	22%	29%	10%	17%	16%	14%
Totalt	100%	100%	100%	100%	100%	100%

¹⁶ Hämtat från Sidas interna databas BISI, uppdaterad 2022-01-20. Vissa förbehåll bör framhållas gällande denna rangordning av målen eftersom det kan förekomma förseningar när insatser kodas inom Sida. Den bör dock kunna tjäna som en indikation.

¹⁷ Rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling; miljö- och klimatperspektivet; jämställdhetsperspektivet och konfliktperspektivet. Sidas Afrikaavdelning prioriterar även tillämpandet av ett resiliensperspektiv.

¹⁸ För att nämna ett exempel, IGAD-projektet för jämställdhetskänslig förvaltning och tillsyn av mark, Sida-insats nr. 13646, inom strategimålet miljö och klimat, tillämpar en jämställdhetskänslig strategi.

¹⁹ Ibid.

Trots effekterna av pandemin har en normativ dialog förts i digitala möten med samarbetspartner. Fattighetsfrågor och fattiga människors perspektiv diskuterades med partner. Miljö- och klimathänsyn har tagits vid planering och genomförande av projekt. Jämställdhetsintegreringen har haft en fortsatt påverkan och alla samarbetspartner har ombetts att planera för och redovisa sina framsteg på området. Konfliktkänslighet har även efterfrågats i dialogerna.

3.1 Stödområde 1: Miljö, ekosystem och biologisk mångfald, stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

3.1.1 Mål 1.1 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för hållbar förvaltning och nyttjande av ekosystem, gemensamma ekosystemtjänster och naturresurser samt bevarande av biologisk mångfald

Utvecklingstrend

Covid-19-pandemin har inneburit att Afrikas miljö- och klimatutmaningar har accelererat. På vägen mot en ekonomisk återhämtning måste länderna fatta beslut som kommer att påverka utvecklingen för utsläpp, resiliens, biologisk mångfald och hållbar utveckling under kommande årtionden.

Under 2021 lanserades AU:s plan för grön återhämtning med fokus på kritiska prioriteringar, inklusive klimatfinansiering, förnybar energi, ett motståndskraftigt jordbruk, resilienta städer, markanvändning och biologisk mångfald. Sida stöder särskilt "pelaren" för biologisk mångfald inom AU:s plan. Utmaningen är att genomföra planen och nå resultat för de fattiga människor som är beroende av kontinentens naturresurser.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara relevant och består av totalt 14 projekt. Under 2021 lades fem nya insatser till²⁰ inom initiativet för biologisk mångfald (se bilaga 4). Bland samarbetsparterna märks AU, Afrikanska ministerrådet för vatten (AMCOW), IGAD, ECOWAS, Wetland International, African Forest Forum, Världsbanken samt FAO och UNDP. En av insatserna på området är IGAD-projektet för internering av jämställdhet inom förvaltning och markägarande,²¹ vilken utarbetat en plan för jämställdhet kopplat till en nationell policy för markägarande som sedan genomförts i Sydsudan, Kenya och Djibouti. *Cooperation in International Waters in Africa* (CIWA) har stärkt vattenförvaltningspolicyer i alla SADC:s 16 medlemsstater, liksom på regional nivå.²² Över 6 miljarder US-dollar har mobiliserats för investeringar som resultat av CIWA-projektet.²³ Som en del av stödet till AMCOW²⁴ anordnades den åttonde afrikanska vattenveckan. Projektet *Global Forest Transformation for People and Climate: a focus on West Africa* syftar till att stärka den hållbara skogs- och markförvaltningen, bekämpa gränsöverskridande hot mot skogar, för-bättra försörjningsmöjligheterna för samhällen som är beroende av skogen och bygga klimatreiliens i

²⁰ UM2017/10798, Sida insats-nr 14883 "Conserving Bio-cultural Diversity through Strengthening Community and Ecosystem Resilience" 2021–2024; UM2021/12692, insats-nr 14993 Conserving Aquatic Biodiversity in Blue Economy under 2021–2024; UM 2021/11088 insats-nr 14889 Enhancing Blue Economy in the IGAD Coastal Member States for Biodiversity Conservation and Livelihood Diversification; UM2021/10797 insats-nr 14882 "Source to Sea: Eastern Africa Wetland Initiative" 2021–2024; UM 2021/20730 insats-nr 14745 "WCO Combatting Illegal Wildlife trade in Southern and East Africa"

²¹ Conclusion of Performance UM 2019/30630, Sida insats-nr 13646 Improving Land Governance in the Region: Realizing Transnational Land Governance in the IGAD Region through Capacity Development on Innovations in Land Administration, Strengthening Gender Equality and Land Monitoring.

²² Annual Report 2021, Cooperation in International Waters in Africa, s. 32.

²³ CIWA (2021), Annual Report 2021 Cooperation in International Waters in Africa, s. 54.

²⁴ UM 2018/39933, Sida insats-nr 10987 AMCOW Water and Climate Change 2018–2022, Conclusion of Performance.

femton västafrikanska länder.²⁵ Stödet har bl.a. resulterat i utarbetande av jämställdhetsanalys och införlivandet av jämställdhetsfokus i alla regionens skogsdepartement.

3.1.2 Mål 1.2 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för ökad motståndskraft mot klimatförändringar och naturkatastrofer, inklusive förmåga för en tryggad livsmedelsförsörjning

Utvecklingstrend

Vid 1,5°C global uppvärmning förväntas kraftiga regn och översvämningar förvärras och bli vanligare i större delen av Afrika. I många regioner förväntas även problem med torka bli vanligare och allvarigare.²⁶ Afrika står endast för 4 procent av världens utsläpp av växthusgaser, men klimatförändringarna är en kritisk fråga för kontinenten, sett ur ett miljömässigt, ekonomiskt, socialt och säkerhetspolitiskt perspektiv. Effekterna, i form av extremväder (vattenbrist, torka, översvämningar, stormar, gräshoppsinvasioner, sjukdomar bland såväl människor som djur) och förlorad biologisk mångfald, är reella.²⁷ Fattiga människor och de mest utsatta är särskilt sårbara för effekterna av extremväder och naturkatastrofer. Det saknas för närvarande 265 miljarder US-dollar i investeringar för klimatanpassning jämfört med dagens nivåer.²⁸ De afrikanska stats- och regeringschefernas kommitté för klimatförändringar (CAHOSCC) arbetar för att Afrika talar med en gemensam röst i de globala klimatförhandlingarna. Den afrikanska förhandlingsgruppen AGN har vunnit mer gehör på senare år, nu senast vid CoP26. Afrikanska unionens (AU) klimatstrategi för Afrika syftar till att bygga resiliens mot effekterna av klimatförändringar. Planer för katastrofriskreducering är även avgörande på både lokal, nationell, regional och kontinental nivå. Förhandlingar om ersättning för Afrikas förluster och skador med anledning av klimatförändringarna kommer sannolikt att stå högt på dagordningen vid CoP27 i Kairo 2023.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara relevant och består av totalt 18 insatser (se bilaga 1 för mer information om resiliensinitiativet på Afrikas horn). Bland samarbetspartnerna märks AfDB, UNECA, *IGAD Drought Disaster Resilience and Sustainability Initiative* (IDDRSI), FAO, WFP, UNDP/ECOWAS, Pan African Climate Justice Alliance (PACJA).²⁹ UNECA har genom *African Climate Policy Centre* (ACPC)³⁰ fortsatt att utveckla ungdomars förmåga att engagera sig i klimatfrågor. Unga jurister stärkte sin kapacitet, så att de kunde medverka och förhandla vid CoP26. Som en del av stödet till IGAD för resilient försörjning gjorde ett FAO-team en genomgång av system för tidig varning i IGAD:s medlemsstater, så att systemen har kunnat harmoniseras.³¹ Genom ett liknande stöd med fokus på kapacitet för katastrofriskreducering i Sahel, gjordes studier av hur Sendai-ramverket för katastrofriskreducering kan införlivas, en utvärdering av de socioekonomiska effekterna

²⁵ UM2018/29107, Sida insats-nr 10991, Global Forest Transformation for People and Climate: a focus on West Africa"

²⁶ IPCC, Climate Change 2021, The Physical Science Basis, Summary for Policymakers, s. 24.

²⁷ CDP (2020), Benchmarking progress towards climate safe cities, states, and regions. CDP Africa Report, mars 2020, s. 3.

²⁸ State and Trends in Adaptation Report 2021- How adaptation can make Africa safer, greener, and more prosperous in a warming world, Global centre on Adaptation.

²⁹ Pan African Climate Justice Alliance (PACJA) "Deepening African Civil Society Engagement in International Post-Paris Climate Change Dialogue and Response Strategies"

³⁰ Statement on narrative and financial report for "Delivering Climate Resilient Development Policies in Africa", UM2019/06527 insats-nr 10318.

³¹ UM2019/40952, Sida insats-nr 13817.

av covid-19, och hur man kan hantera katastrofrisker i västra Sahel och Tchadsjöregionen, inklusive system för tidig varning.³²

3.1.3 Mål 1.3 Ökad produktion av och tillgång till förnybar energi

Utvecklingstrend

Mer än 600 miljoner människor i Afrika saknar tillgång till elektricitet. Den el som produceras kommer huvudsakligen från vattenkraft och fossila bränslen som kol, gas och olja. Det finns behov av stora investeringar i fossilfri energi. Afrika söder om Sahara är den region i världen som lider störst brist på tillgång till elektricitet och rena matlagningsmetoder. Utvecklingen på området går delvis bakåt.³³ En utmaning är behovet av generera inkomster och att övervinna de hinder som finns i form av tillgång och betalningsförmåga för de apparater som ska användas för produktiv elanvändning.³⁴ För att alla ska ha tillgång till rena matlagningsmetoder 2030 krävs att förändringstakten påskyndas i ännu högre utsträckning än för tillgång till elektricitet. I Afrika söder om Sahara saknar omkring 910 miljoner människor tillgång till rena bränslen och effektiva spisar för matlagning, vilket är fler människor än någon annanstans.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara relevant och består av totalt 12 insatser (se bilaga 3 för mer information om energiportföljen). Portföljen innehåller bland annat stöd till nationella elnät, elektrifiering, och energieffektivitetsinitiativ. Ett stöd via Afrikanska utvecklingsbanken³⁵ bidrar till att ersätta el-produktion baserad på fossila bränslen med förnybara alternativ, vilket även är ett mål för the *Green Fund*.³⁶ För att bidra till elektrifiering till områden som inte är uppkopplade på reguljära elnät finns fyra garantier³⁷ som möjliggör lån till sådana investeringar. I dessa ingår *challenge funds*, bättre tillgång till data och analys, samt kompetensutveckling. Tack vare dessa garantier har 41 lån godkänts i 14 länder till ett totalbelopp om 27 miljoner US-dollar. Ett exempel på hur det svenska stödet har anpassats för att minska effekterna av covid-19 har varit avtalsändringen för en garanti i syfte att möjliggöra fortsatt utlåning.³⁸ Stödet under det här målet har gett förnybar elektricitet till uppskattningsvis 600 000 fattiga människor.

3.2 Stödområde 2: Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

3.2.1 Mål 2.1 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för stärkt demokrati och rättsstatens principer, jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

Utvecklingstrend

Efter ett årtionde av framsteg i Afrikas demokratiska utveckling har trenden på senare år vänt. Antalet afrikanska länder som av *Freedom House* klassas som ofria steg från 14 till 20 mellan 2008

³² UM2019/20508, Sida insats-nr 13018 "Strengthening capacities for disaster risk reduction and adaptation for Resilience in the Sahel Region: Fostering risk-informed solutions for sustainable development".

³³ IBRD/The World Bank (2021), Tracking SDG 7: The Energy Progress Report, s. 1.

³⁴ Electricity Access in Sub-Saharan Africa. Uptake, Reliability and Complementary Factors for Economic Impact, 2019, s. 8.

³⁵ SEFA 2.0, Sida insats-nr. 13652 (AfDB).

³⁶ The Green fund – UNHCR, Sida insats-nr. 13602.

³⁷ Sida insats-nr. 11016, TRINE, 2018-2022, Crowdfunding Renewable Energy; Sida insats-nr. 12866, Lendahand Garanti; Sida insats-nr. 13406, SunFunder Garanti; Sida insats-nr. 14282, EARF - COVID19 Off-grid sektor stöd fond.

³⁸ Sida insats-nr. 13406A0202 SunFunder Guarantee - Covid amend subsidy.

och 2021.³⁹ Förutom ett par regelrätta maktskiften och prodemokratiska demonstrationer har valprocesser och demokratiska institutioner i flera länder söder om Sahara under de senaste åren underminerats av militärkupper och auktoritära maktmedel såsom nedstängning av internet, nya former av röstköp, och övervakning.⁴⁰ I kölvattnet av pandemirestriktioner har godtyckliga gripanden, tortyr och utomrättsliga avrättningar skett. På grund av diskriminerande lagstiftning, sociala normer och seder är Afrika en av de minst jämställda regionerna i världen. Förekomsten av könsrelaterat våld är alltför hög, inklusive kvinnlig könsstympning och sexuella övergrepp, och har förvärrats av pandemin. Vad gäller utbildning uppskattades det vid mitten av 2021 att 40 procent av alla barn i södra och östra Afrika inte gick i skolan, till stor del med anledning av pandemi-relaterade nedstängningar.⁴¹ Korruptionen innebär fortsatta utmaningar över hela kontinenten och trots försök till åtgärder är de rättsliga antikorrupsionsramverken och deras efterlevnad svaga.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara delvis relevant och består av totalt 7 insatser. Under 2021 anslogs ytterligare 50 miljoner kronor till den regionala strategin i syfte att stärka stödet för den demokratiska utvecklingen och motverka den negativa trend som förvärrats av covid-19.⁴² Insatserna är väl anpassade till den befintliga strategin och har levererat resultat, men i och med den försämrade utvecklingstrenden i regionen har trafikljuset för relevans bytt färg från grönt till gult. Stödet fokuserar på implementering av regionala policyer och stärka regionala aktörers kapacitet. På människorättsområdet fortsätter stödet till Raoul Wallenberg-institutet att stärka regionala och subregionala människorättsorganisationer.⁴³ *International IDEA* har gett stöd till civilsamhällesorganisationer i syfte att stärka kvinnors politiska deltagande.⁴⁴ Gällande stöd för ökat ansvarsutkrävande har Diakonia fokuserat på att öka inhemsk resursmobilisering och motverka skatteflykt.⁴⁵ Stöd har även getts till *South African Institute for International Affairs* (SAIIA) och *Afrobarometer*, som båda producerar högkvalitativ forskning om samhällsstyrning och mänskliga rättigheter till underlag för beslutsfattare.⁴⁶

3.2.2 Mål 2.2 Stärkt kapacitet hos det civila samhällets och media att verka för ansvarsutkrävande och respekt för mänskliga rättigheter på regional nivå

Utvecklingstrend

Pandemirestriktioner har fördjupat polariseringen mellan stat och befolkning i vissa länder. Detta har visat sig genom motståndsrörelser och protester i Algeriet, Guinea, Mali, Nigeria, Sudan och Tunisien. Civilsamhällets utrymme att verka fortsätter att krympa i Afrika till följd av lagstiftning och andra begränsningar av yttrande- och mötesfriheten.⁴⁷ Minst 29 länder i Afrika inskränkte yttrandefriheten, bland annat genom lagstiftning som begränsar friheten på internet. Restriktionerna utgjorde i vissa fall en förevändning för att slå ner på medier och motståndsrörelser. Trots dessa utmaningar finns exempel på civilsamhällets uthållighet, genom nya sätt att hålla offentliga

³⁹ Freedom in the World 2021, Freedom House, hämtad på <https://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2021/democracy-under-siege/countries-and-regions>.

⁴⁰ International IDEA (2021), The Global State of Democracy 2021; European Parliamentary Research Services (2021), State of democracy in Sub-Saharan Africa: Democratic progress at risk.

⁴¹ UNICEF, 2021. Pressmeddelande 27 juli 2021 "40% of children in Eastern and Southern Africa are not in school."

⁴² Ändring av strategi för Sveriges regionala utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara 2016–2021, Regeringsbeslut UD2021/02959, 2021-02-25.

⁴³ UM2017/28670, Sida insats-nr. 10992, RWI Regional Africa Human Rights Programme II, 2019-2021.

⁴⁴ UM 2019/29389, Sida insats-nr. 10988 Intl IDEA, Enhancing Women's Political Participation in Africa, 2019-2020.

⁴⁵ Sida insats-nr. 10990, Diakonia 2018-2022 Promoting Domestic Resource Mobilization Sub-Saharan Africa.

⁴⁶ Sida insats-nr. 51030069, AFROBAROMETER 2018-2022.

⁴⁷ Civicus, Feedback on trends and follow-up actions related to SIDA's strategy for Sub-Saharan Africa 2016 – 2021, s. 1.

sammankomster, motarbeta människorättskränkningar och göra sin röst hörd. Civilsamhället har även i allt högre grad utnyttjat regionala mekanismer för mänskliga rättigheter, till exempel Afrikanska kommissionen för mänskliga och folkens rättigheter, i sin kamp mot statliga restriktioner. I Afrika kompletterar civilsamhället och regionala domstolar varandra i sitt arbete med att hålla stater ansvariga för kränkningar av mänskliga rättigheter. Efterlevnaden av domstolsbeslut är dock fortfarande minimal. Eftersom civilsamhällets aktivism har förflyttat sig från gatorna till online-plattformar har användandet av sociala medier ökat avsevärt i Afrika.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara relevant och består av totalt 7 insatser. Det internationella nätverket CIVICUS har bidragit med kapacitetsuppbyggnad till civilsamhällesorganisationer⁴⁸, ett arbete som har breddats till att även omfatta *Ghana Centre for Democratic Development*, med nytt stöd till *West African Democracy Solidarity Network*. Stödet till CIVICUS ledde till ökad kapacitet inom resursmobilisering och påverkansarbete hos civilsamhällesorganisationer, liksom fördjupad kunskap kring digital och fysisk säkerhet bland människorättsaktivister. Stödet till Defend-Defenders har stärkt civilsamhällets resiliens mot demokratiska inskränkningar. Stödet togs över från den globala strategin för Sveriges utvecklingssamarbete kring mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer 2018-2022. Då många av insatserna avser nya program förväntas resultat att kunna redovisas 2022.

3.3 Stödområde 3: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga och utsatta människor att förbättra sina levnadsvillkor

3.3.1 Mål 3.1. Stärkta förutsättningar för ökad ekonomisk integration och handel

Utvecklingstrend

Covid-19 fortgick under 2021, vilket påverkade den afrikanska handeln negativt till följd av ökade gränskontroller och restriktioner. De senaste tillgängliga uppgifterna visar att värdet på exporten från och importen till Afrika söder om Sahara minskade under 2020.⁴⁹ Turistsektorns återhämtning i södra Afrika fick ett hårt slag när många länder införde reserestriktioner på grund av omikron. Klyftan mellan rika och fattiga fortsätter att växa i de flesta länderna, och det finns få tecken på en mer inkluderande tillväxt. Huvuddelen av analysen rörande Afrikas handelspolitik fokuserar fortsatt på det afrikanska frihandelsavtalet AfCFTA. Erfarenheterna hittills tyder dock på att AfCFTA sannolikt inte kommer att leva upp till förväntningarna på ekonomisk tillväxt och ökat välstånd. AfCFTA fortsätter dock att dra till sig politisk uppmärksamhet och förhoppningsvis finansiering inriktad på produktionskapacitet, investeringar och arbetet med att åtgärda långvariga problem som icke-tariffära handelshinder, byråkrati och korruption, som är de viktigaste hindren för handel inom Afrika.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara relevant och består av totalt 8 insatser. Samarbetet med långvariga samarbetspartner, till exempel tralac (*Trade Law Centre*) och trapca (*Trade Policy Training Centre in Africa*) har fortsatt. Genom e-utbildning har tralacs arbete fortsatt att nå ut i Afrika och internationellt, bland annat genom samarbete med WTO om digital handel i Afrika.

⁴⁸ Sida insats-nr. 10993, Civicus konsortiumprogram 2019-2023.

⁴⁹ IMF Data, website, [Exports and Imports by Areas and Countries - IMF Data](#).

Under 2021 hade tralac över 3 miljoner träffar på sin webbplats, över 250 deltagare i sina utbildningsprogram och över 840 deltagare totalt i alla sina program. Tralacs arbete har expanderat inom handel och jämställdhet, med ett särskilt program för unga kvinnliga beslutsfattare och kvinnor som är engagerade i småskalig gränshandel. Tralac har även gett stöd till AfCFTA:s sekretariat och deras webbsida om AfCFTA har fått 300 000 träffar. Trapca har genomfört samtliga planerade aktiviteter för 2021, bland annat 33 Masters-nivå kurser och två kurser i handel och jämställdhet, vilka lockat deltagare från 35 länder i Afrika. Framsteg rörande handelslättnader påverkades av den lång-samma implementeringen av Världstullorganisationens projekt *Trade Facilitation and Customs Modernisation for Sustainable development in Sub-Saharan Africa*, bl.a. på grund av Covid-relaterade svårigheter men också till följd av svag projektledning. Världstullorganisationens projekt *Combatting Illegal Wildlife Trade in Southern and East Africa* har dock inletts positivt sedan september 2021.⁵⁰

3.3.2 Mål 3.2. Förbättrade förutsättningar för produktiva arbetstillfällen med anständiga arbetsvillkor

Utvecklingstrend

Pandemin har fortsatt ge negativa effekter på ekonomin och därmed även på den privata sektorns kapacitet att skapa arbetstillfällen för Afrikas växande befolkning. Den arbetsintensiva tjänse-sektorn i Afrika söder om Sahara, inklusive detaljhandeln, turism- och transportsektorn, är särskilt sårbar för de svårigheter som skapats av covid-19. Antalet arbetstimmar minskade med 7 procent under 2020, vilket motsvarar cirka 22 miljoner förlorade heltidsjobb⁵¹ i en region som behöver skapa 12 miljoner arbetstillfällen per år för att täcka efterfrågan från de ungdomar som kommer in på arbetsmarknaden. Under 2020 minskade sysselsättningsgraden med hela 2,2 procent, vilket återspeglar ett kraftigt växande gap mellan tillväxten i sysselsättning och befolkning. Den negativa utvecklingen har drabbat kvinnor och ungdomar särskilt hårt, främst därför att dessa grupper är över-representerade i den informella sektorn. Vissa stater har vidtagit åtgärder i samband med dessa utmaningar, till exempel tillfälligt avskaffande av statliga avgifter för hyra, samt förbättrad säkerhet för den informella sektorn i Burkina Faso, eller solidaritetsbidrag och en månads inkomststöd till informella arbetstagare i Kap Verde.

Relevans

Sidas stöd inom området bedöms vara relevant och består av totalt fyra insatser. Ett exempel på hur stödet anpassats med anledning av covid-19 är *Africa Virus Challenge Facility*, som gett stöd till företag som drivs av ungdomar. Projekt för att förbättra affärsklimatet och förutsättningar för företag har genomförts i fyra länder. Den afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) fortsätter sina ansträngningar för att bredda stödet till kvinnoledda små och medelstora företag, för att nå målet 50%. AfDB-initiativet *Affirmative Finance Action for Women in Africa (AFAWA)* inriktat på inkludering av kvinnor i finansiella sektorn mottar stöd genom en gemensam givarfond⁵² som ger kvinnor affärsutvecklingsstöd och finansieringsmöjligheter. We Effect har utökat sin verksamhet med nya samarbeten som ingått med viktiga aktörer på nationell och regional nivå, vilket lett till bättre regionalt samarbete mellan fackföreningar och framsteg med certifieringssystem för bomull i södra Afrika.⁵³ Vissa bakslag kunde noteras under 2021 på grund av pandemin. Det regionala

⁵⁰ UM2021/20730/ADDI, 14645 WCO Combatting Illegal Wildlife Trade in Southern and East Africa 2021-2023

⁵¹ IMF. Regional Economic Outlook - Sub-Saharan Africa: One planet, two worlds, three stories. Oktober 2021, s. 9.

⁵² The Gender Equality Trust Fund (GETF), Sida insats-nr. 13824.

⁵³ We Effect. Sustainable Cotton for Women and Youth Empowerment in Southern Africa: 2020 Annual Narrative Report.

Financial Sector Deepening programmet för tillväxt och sysselsättning kunde inte startas som planerat då Storbritannien drog tillbaka sitt stöd till organisationen.⁵⁴

3.3.3 Mål 3.3. Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att verka för hållbara lösningar av flyktingsituationer och migrationsströmmar samt tillvarata de positiva effekterna av migration

Utvecklingstrend

Stängda gränser över hela Afrika med anledning av covid-19 har stört de normala migrationsflödena i regionen och ökat riskerna för migranter. De stängda gränserna har gjort att många migranter sitter fast i osäkra situationer, vilket gör dem än mer sårbara och svårare att nå. En annan tillbakagång har varit de minskade remitteringarna till Afrika. Afrika drabbas av klimatförändringarna på många sätt, bland annat genom att väderrelaterade katastrofer, till exempel extrema regn, blir allt vanligare. Detta påverkar försörjningsmöjligheterna för människor som tvingats lämna sina hem.⁵⁵

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara relevant och består av totalt sex insatser. AU-programmet *Capacity Development on Migration Statistics* implementeras av SCB genom stöd till EAC, ECOWAS, IGAD och COMESA, men även till STATAFRIC, med kapacitetsutveckling för att bättre kunna hantera migrationsdata hos RECs och i dess medlemsstater. Under 2021 lanserade STATAFRIC sin första statistikdatabas för migration. *Joint Labour Migration Programme* är ett samarbete mellan AU, IOM och ILO, med syftet att stärka AU:s kapacitet att hantera arbetskraftsmigration på kontinenten. Under 2021 gjordes en utvärdering av socialförsäkringssystemen för arbetskraftsmigranter i Afrika, med slutsatsen att politiken för arbetskraftsmigration på kontinenten har stärkts.⁵⁶ FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) projekt för remitteringar och en migrant-centrerad hållbar utveckling har gett IGAD och ECCAS stöd i planeringen av ett unikt ID-system för finansiella tjänster, vilket är grundläggande för finansiell inkludering. Fonden har även gett stöd till nio partner från den privata sektorn, i syfte att utveckla migrantcentrerade och jämställda produkter och tjänster för remitteringar.⁵⁷

3.4 Stödområde 4: Mänsklig säkerhet och frihet från våld

3.4.1 Mål 4.1 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer för fred och försoning

Utvecklingstrend

Den övergripande utvecklingen har varit negativ under 2021, med kupper i Guinea, Tchad, Mali och Sudan, försämrat säkerhetsläge i Etiopien och Kamerun liksom upplöpp i Sydafrika. Det finns utmaningar för regionala aktörer som AU, IGAD, ECOWAS och SADC att agera i medlemsstater i krissituationer på grund av principerna om nationell suveränitet, vilket understryker behovet av regionala icke-statliga aktörer som kan fylla glappet. De regionala icke-statliga aktörernas relevans

⁵⁴ De två projekten var "We Effect, 2019-2021, Sustainable Cotton for Women & Youth Empowerment, Pt. 1", Sida insats-nr. 12902, och "FSDA, 2021-2023, Financing Opportunities for Regional Growth & Employment", Sida insats-nr. 10965. Det senare skulle ha finansierats av Sverige och Storbritannien genom ett kostnadsdelningsavtal på ungefär 60/40 procent.

⁵⁵ WB (2018), *Groundswell: Preparing for Internal Climate Migration*. Infographic March 19, 2018.

⁵⁶ Institute for Social Law and Policy (2021), Development of a model migrant welfare programme/system for the African Union, regional economic communities, and AU member states.

⁵⁷ UNCDF Annual Report 1 July 2020-20 June 2021, s. 1-3.

inom konfliktlösning och medling har således bekräftats. Slutligen har pandemin spätt på grundorsaker till konflikter genom restriktiva åtgärder och exponerande av strukturella svagheter.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara delvis relevant och består av totalt 11 insatser. Även Sahel initiativet bidrar till målet (se bilaga 2 för information). I portföljen ingår stöd till AU, RECs och civilsamhällsorganisationer. Under 2021 inleddes det givargemensamma stödet till AU-kommissionens avdelning för politiska frågor, fred och säkerhet, med syftet att stärka dess kapacitet. Flera insatser, bland annat stöd till UNDP, Life and Peace Institute och Rädda Barnen Sverige, har i sin tur gett stöd till AU på ett flertal områden, inklusive gränsförvaltning, breddad dialog med civilsamhället och barn i väpnade konflikter. Även om inte projektet IPPSHAR (*IGAD Promoting Peace and Security in the Horn of Africa Region*) har levererat som förväntat, har det stöttat Etiopiens nationella samförståndsdialog och utvecklat och bidragit till effektivare styrningsformer och beslutsfattande. Slutligen har ACCORD gett tekniskt stöd till fredsprocessen i Sudan, liksom stött IGADs och SADCs enheter för medlingsstöd, vilket visat värdet av regionala icke-statliga aktörers bidrag till fred och försoning.

3.4.2 Mål 4.2 Stärkt kapacitet hos regionala aktörer att motverka våldsbejakande extremism

Utvecklingstrend

Utvecklingentrenden inom våldsbejakande extremism fortsätter att försämrans. Regionala aktörer har fått bättre kunskap om att förebygga våldsbejakande extremism genom utbildningar och planering för strategiska insatser, översyn av rättsliga ramverk och fördjupade samarbeten för att bekämpa våldsbejakande extremism. Extremistgrupper finner dock hela tiden nya sätt att verka och säkra finansiering.⁵⁸ Genom kopplingar till organiserad brottslighet har våldsbejakande extremism blivit ett stort säkerhetshot i många delar av Afrika.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara delvis relevant och består av en insats. Även om det här målet bara har en insats, bidrar insatser under mål 4.1 och Sahelprogrammet också till att bekämpa våldsbejakande extremism. Sidas fältbesök i Tchad och Somalia visade att stödet till förebyggande av våldsbejakande extremism är relevant på lokal nivå och bidrar till den sociala sammanhållningen. I Tchad-sjöregionen har stödet direkt bidragit till bättre levnadsvillkor för parter i ösamhällena. Införlivandet av sådana långsiktiga utvecklingskomponenter har belyst vikten av ett holistiskt arbetsätt utifrån samspelet mellan humanitära insatser, utveckling och fred, för att arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism ska vara hållbart.⁵⁹ UNDP:s program på området har stärkt regionala partnerskap och kapaciteter. ISS och ACCORD har spelat en viktig roll då de uppmanade SADC att ingripa i Moçambique och då med en holistisk, snarare än rent militär insats.⁶⁰ Tanke-smedjan ISS forskning i Mali och Niger har även legat till grund för policy- och programutveckling om jämställdhet och förebyggande av våldsbejakande extremism.

⁵⁸ ISS Today, Maurice Toupane, "Preventing violent extremism in south-eastern Senegal - Only integrated, mutually reinforcing responses will avoid the worst-case scenario in the gold zones." 16 dec (2021)

⁵⁹ Sida travel Report Chad – Dec 2021 UM2016/03604/ADDI-99 and Travel Report Mogadishu Nov 2021 UM2016/03604/ADDI-98.

⁶⁰ ACCORD Covid-19 Conflict & Resilience Monitor – 29 april (2021).

3.4.3 Mål 4.3 Ökat inflytande och deltagande av kvinnor och unga i processer för fred och försoning

Utvecklingstrend

Utvecklingen går delvis tillbaka. Trots att antalet konflikter ökar på kontinenten, och därmed även arbetet med konfliktlösning, utsågs ingen kvinna till att leda någon av de viktigare medlingarna och förhandlingarna under 2021, och kvinnors deltagande i formella fredsprocesser förblir marginellt.⁶¹ Stora utmaningar kvarstår alltså, inte på grund av kvinnors bristande kapacitet utan på grund av deras bristande tillgång till arenor för makt och beslutsfattande. Kvinnors och flickors relativa sårbarhet för kriser och sexuellt våld ökar dessutom. Meningsfullt deltagande från ungdomar förblir en viktig utmaning på regional nivå.

Relevans

Sidas stöd på området bedöms vara delvis relevant och består av en insats. Andra insatser inom strategin bidrar också till målet. KAIPTC-utbildningar har gett lokala aktörer bättre kapacitet att effektivt förebygga och bemöta könsrelaterat våld på lokal nivå i Niger, Ghana och Kamerun. Centret har även gett kurser i ledarskap och nätverkande för kvinnor inom fred och säkerhet. I samband med detta har ACCORD garanterat kvinnors och ungdomars medverkan i sitt stöd till fredsinsatserna i Moçambique. Deras arbete har stärkt operationaliseringen av nätverket för afrikanska kvinnor inom konfliktförebyggande och medling (FemWise-Africa). ACCORD höll en utbildning om ungdomar, fred och konflikthantering för unga fredsbyggare i södra Afrika, vilket gav ungdomar förmågor inom konflikthantering och fredsbyggande. Slutligen har *West Africa Network for Peacebuilding* (WANEP) bidragit till att göra kvinnors röster hörda inom fred och säkerhet.

4. Implikationer

Under 2021 lämnade Sida in strategiunderlag inför framtagandet av en ny strategi för det regionala utvecklingssamarbetet med Afrika. Den viktigaste prioriteringen under den nya regionala strategins första år (2022) kommer att vara operationaliseringen. Detta kommer att involvera hela det regionala teamet och det nya geografiska teamet på Sida-S. Vissa insatser förväntas omfördelas mellan strategimålen som anpassning till de nya strategimålen. Digitaliseringsfrågor kommer att tas med i operationaliseringen, liksom ansträngningarna för att finna sätt att öka användandet av garantiinstrumentet på fler områden.

En annan uppgift blir att fortsätta fördjupa synergier med Sveriges övriga strategier för utvecklingssamarbete. De två nya Sida-hubbarna för demokrati (Pretoria) och miljö och klimat (Nairobi) förväntas underlätta närmare samverkan mellan den regionala strategin och relevanta svenska ambassader.

Arbetet med Team Europe-initiativen (TEI) kommer att fortsätta. TEI för teknisk assistans till AfCFTA, som finansieras i den regionala strategin, har nu inletts. Diskussioner pågår nu rörande TEI om illegala penningflöden, om vatten, om Digital for Development (D4D) Hub Africa och om biologisk mångfald i Kongo-bäckenet. Medel har redan avsatts för TEI om illegala penningflöden och om vatten.

⁶¹ ISS – PSC Report "The African Union must recognize women's role in peacebuilding" 26 november (2021).

Strategirapport för regionalt utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara 2016-2021

Bilaga 1 – Resiliensinitiativet Afrikas horn

Totalt strategibelopp 800 mkr	Utbetalat belopp t.o.m. 2021-12-31 767 mkr	Antal insatser 18
---	--	-----------------------------

Beslutet om resiliensinitiativet Afrikas horn fattades av Sveriges regering i januari 2018, med en total budget om 800 miljoner kronor för fyra år. Initiativet motiverades av att mer behövde göras för klimatförändringars och extrema händelsers påverkan på fattigas liv och sysselsättning i regionen. Av den sammanlagda budgeten på 800 miljoner kronor hanterades 65 miljoner kronor av Sidas regionala strategi för Afrika söder om Sahara, 30 miljoner kronor av Sidas humanitära enhet, 462 miljoner kronor av Sida bilateralt i Etiopien, 40 miljoner kronor av Sida bilateralt i Kenya, 130 miljoner kronor av Sida bilateralt i Somalia, samt 40 miljoner kronor av Sida bilateralt i Uganda (tabell 1). Under 2021 pågick totalt 18 insatser och 187 miljoner kr betalades ut under året. De 33 miljoner kronor inom initiativet som inte använts berodde på att MIRP-programmet i Uganda fick revisionsanmärkningar vilket ledde till att pengarna därmed inte kunde betalas ut. En utvärdering av det programmet påbörjades under 2021 och färdigställs i februari 2022.

Tabell 1: Medel utbetalade per år och land inom resiliensinitiativet Afrikas horn (mkr).

Strategi	Utbetalat 2018	Utbetalat 2019	Utbetalat 2020	Utbetalat 2021	Summa
Regionalt	15	23	10	17	65
Etiopien	162	100	100	100	462
Kenya	10	10	10	10	40
Somalia	30	30	30	40	130
Uganda	0	20	0	20	40
HUM	10	10	10	0	30
Totalt	227	193	160	187	767

Förändringar i strategisammanhanget

Extremt väder, till exempel torka och översvämningar i vissa områden, och ökad förekomst av skadegörare (ökengräshoppor) och sjukdomar, är stora utmaningar för resiliensbyggandet på Afrikas horn. Situationen förvärras ytterligare av utdragna konflikter i Somalia, Sydsudan, Sudan och Etiopien. Under 2020 befann sig cirka 31 miljoner människor i sju av IGAD:s medlemsstater i kris.⁶² Sårbara samhällsgrupper i IGAD-regionen utsätts idag för en komplex kombination av kriser och

⁶² Global Report on Food Crises - Regional Focus on the Intergovernmental Authority on Development (IGAD) Member States. 2021, s. 3.

påfrestningar som urholkar deras möjligheter att upprätthålla en tryggad livsmedelsförsörjning. Krisen som regionen nu upplever är en kombination av konflikt, extremväder och långvariga ekonomiska svårigheter, inklusive socioekonomiska återverkningar av Covid-19.⁶³

Resultatredovisning

Cirka 90 procent av bidragen i resiliensinitiativet Afrikas horn går via bilaterala fönster: Etiopien, Kenya, Somalia och Uganda. Insatserna inom initiativet är ett komplement till de bilaterala strategierna för länderna och i viss mån även till det humanitära stödet. Nedan beskrivs det svenska stöd i initiativet som hanteras av den regionala strategin för Afrika söder om Sahara, liksom medel som delegerats till de bilaterala strategierna för Etiopien, Somalia, Uganda och Sidas humanitära enhet.

Regionalt

Det regionala programmet för stärkt samordning och implementering av IDDRSI (*IGAD Drought Disaster Resilience Sustainability Initiative*)⁶⁴ fokuserar på stöd till processen med att integrera nationella och regionala delar för resiliens i ländernas utvecklingsplaner; etablera och stärka nationella och subnationella strukturer för hantering och samordning av IDDRSI-genomförandet; stärka kapaciteten och mekanismerna för att följa upp och utvärdera framsteg i arbetet med resiliens; identifiera och skala upp resiliensstärkande teknik och innovation; liksom att förbättra jämställdhetsintegrering. Projektet har identifierat indikatorer för verksamheten i relation till ländernas utvecklingsplaner. IGAD har även stött kommunikation kring god praxis för jämställdhetsintegrering i insatser i de gemensamma resilienssatsningarna.

2021 höll IDDRSI-plattformens styrkommitté sitt 12:e möte och IDDRSI-plattformens generalförsamling sitt 7:e möte i Mombasa. Vid mötena bekräftades IDDRSI:s relevans som gemensam plattform för regionalt utvecklingssamarbete, och medlemsstater och utvecklingspartner förnyade sitt åtagande för större investeringar till insatser för stärkt resiliens. Man enades även om att hålla ett toppmöte och investeringskonferens om resiliens under 2022. Specifika resultat av detta projekt är policyinformation för vart och ett av IDDRSI:s prioriterade insatsområden, samt metoder för uppföljning och utvärdering.

Etiopien

Etiopien är ett av de länder i världen som är mest sårbara för klimatförändringar, och drabbas regelbundet av svår torka och allvarliga översvämningar. Under de senaste åren har landet även haft svåra problem med gräshoppsvärmor. 2021 var ett särskilt besvärligt år, med hårdnande konflikter i landets norra delar och torka i söder och sydväst efter tre uteblivna regnsäsonger i rad. Trots detta har den etiopiska regeringen arbetat vidare med att bygga ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. I landets tioåriga utvecklingsplan står klimat och miljö högt upp på dagordningen.

De nio insatser för motståndskraft som genomförts i Etiopien består mestadels av att pågående insatser i den bilaterala utvecklingsstrategin för Etiopien har utvidgats. Dessa kompletterar varandra med ett fokus på underliggande orsaker till fattigdom och sårbarhet på olika områden, till exempel skogsbruk, klimatsmart jordbruk, naturresursförvaltning i kombination med ekonomisk utveckling, liksom tillväxt och strukturuomställning. Fokus ligger på grön stadsplanering, resiliens på landsbygden, förvaltning av vattenresurser genom policyutveckling och kapacitetsuppbyggnad, utvecklande av väder- och vattenprognoser till bättre system för tidig varning, samt inkomstgenererande verksamheter för flyktingar.

⁶³ IGAD, pressmeddelande, 21 september 2021

⁶⁴ Planit ID 13268; UM2019/27333

Under året stoppades genomförandet av stödet till *Farm Africa* och UNDP i Tigray med anledning av den väpnade konflikten, och 4 miljoner kr avsedda till *Farm Africa*-projektet i Tigray omdirigerades till regionen Oromia. Även om den övergripande utvecklingstrenden i landet har varit negativ fortsätter samarbetspartnerna att leverera resultat genom flexibel anpassning av pågående program.

Kampanjen *Green Legacy* har mobiliserat miljontals medborgare för att plantera träd under tre år i rad. Det svenska stödet till kommissionen för miljö, skog och klimat kanaliserades via UNDP som betalade för plantering av 7 miljoner trädplantor.⁶⁵ Detta bidrog till att stärka ekologisk och social resiliens genom arbetstillfällen för ungdomar och kvinnor. Kampanjens inledande arbete med att öka samhällsengagemanget har varit framgångsrikt.

Stödet till *Farm Africa*⁶⁶ främjar en marknadsledd naturresursförvaltning genom en landskapsstrategi för ekonomisk, ekologisk och social nytta men även genom försörjningsmöjligheter i samhällen på landsbygden. Ett projekt om jämställdhet och kvinnors ekonomiska egenmakt har förbättrat resiliens och den ekonomiska kapaciteten för 450 000 kvinnor och sårbara samhällsgrupper. Projektet nådde ut till nästan 500 000 hushåll, varav 85 procent var fattiga kvinnor. Andelen kvinnor på högre befattningar ökade även från 0 till 29 procent.⁶⁷ Denna stora förändring är till följd av kapacitetsuppbyggnad och utbildningsåtgärder för jämställdhet och stöd till kvinnor inom ledarskap, läs- och skrivkunighet för vuxna och inkomstgenererande verksamheter. Detta har gjort att jämställdheten och kvinnors egenmakt har förbättrats lokalt.⁶⁸

*Horn of Africa Regional Environment Centre and Network*⁶⁹ har bidragit till att minska avskogningen. För att garantera ägarskap har lokalsamhällena getts möjlighet att förvalta och utnyttja resurser hållbart genom en mångfald av försörjningsalternativ. Den integrerade planen för markanvändning och utveckling i Gambella kommer även att bidra till att minska konflikter med anledning av konkurrens i resursanvändningen.

Stödet till UNDP⁷⁰ har bidragit till att rehabilitera förstörd mark genom utbildning i hållbart skogsbruk och marknadsföring. Över 80 000 hektar skogsmark har återställts och utbildningen inom instruktörsprogrammet har nått ut till 30 personer som kan ge kompetensbaserad utbildning till 10 utvecklingsaktörer.

Stödet till SMHI⁷¹ har bidragit till bättre hydrologiska och vädermodeller, teknik och kunskapsöverföring i syfte att stärka lokalsamhällens resiliens genom bättre system för tidig varning. Detta har gjorts genom kapacitetsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte med den nationella meteorologibyrån, vatten- och energiministeriet, samt miljö- och skogskommissionen.

Stödet till *Stockholm International Water Institute* och dess program för motståndskraftig landskapsåterställning och integrerad vattenresursförvaltning (IWRM) har bidragit till att utveckla Etiopiens nationella vattenpolicy och vattenstrategi. Andra verksamheter har varit utbildning om

⁶⁵ UNDP 2016-2021: Institutional Strengthening for the Forest Sector Development; sammanfattande uppföljningsrapport, daterad 24 augusti, 2020; insats-nr 10403; UM2016/35597.

⁶⁶ Sida insats-nr. 10407, *Farm Africa: Growth for the Future (G4F)* – Natural Resource Management for Resilience and Economic Development in Rural Ethiopia; UM2016/39529.

⁶⁷ Andelen kvinnor i styrkommittén för deltagande skogsförvaltningskommittéer (PFMCs).

⁶⁸ NIRAS (2022, *kommande*), Evaluation of the Horn of Africa Resilience Initiative 2018 – 2021.

⁶⁹ Horn of Africa – Regional Environment Centre and Network (HoA-REC&N, Sida insats-nr. 10288) - Gambella integrated land use development plan (phase II: UM2016/35693).

⁷⁰ Sida insats-nr. 10403 (United Nations Development Programme) – Institutional Strengthening for the Forest Sector Development; UM2016/35597.

⁷¹ Sida insats-nr. 10823 (Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut) – Water and Climate Change Services for Ethiopia; UM2017/40666

offentlig-privat samverkan, bidrag till nationella IWRM-program och finansieringsstrategier för vatten- och energiministeriet.⁷²

Programmet *Social Safety Net*, som genomförs av UNICEF tillsammans med ministeriet för kvinnor och sociala frågor, ska stärka federala och regionala institutioner och civilsamhällets kapacitet att ge stöd till de fattigaste och sårbaraste grupperna. Sida har bidragit till covid-19-insatserna och förespråkade expansion av programmet till städer som en del av regeringens insatsplan för konflikt-drabbade områden, inklusive Tigray, Amhara och Afar, som riktade sig till internflyktingars omedelbara behov.⁷³

Kenya

Det svenska stödet till *World Food Programme* (WFP),⁷⁴ som i sin tur har gett stöd till Kenyas regering, har bidragit till att värna försörjningen och till att bygga klimatsmarta samhällsinfrastruktur i torra och halvtorra områden. 390 000 människor med otrygg livsmedelsförsörjning i nio distrikt (counties) har fått tillgång till livsmedel (in natura och i kontanter) i kombination med bättre försörjningsmöjligheter, ökad tillgång och stöd till marknadsinträde på lokal nivå. Ungefär 90 000 bidragsmottagare har fått stöd genom kontantöverföringar.

Under 2021 har WFP med stöd från Sverige med flera givarländer och i nära samarbete med distriktstyrelserna, stärkt små lantbrukares kapacitet att agera mot klimatförändringar genom att bygga över 70 infrastrukturprojekt som till exempel vattenreservoarer, droppbevattning och soldrivna borrhål. I distriktet Tana River County har WFP gett stöd till jordbrukargruppen *Tune* för att bygga ett soldrivet pumpsystem som underlättar bevattningen och därmed hjälper samhället att stå emot effekterna av torka.

Modeller för finansiell integrering har skalats upp för att ge småjordbrukare tillgång till krediter för investering i inkomstgenererande verksamhet och förebygga risker och kriser. Över 900 byföreningar för sparande och lån har inrättats i 11 distrikt och gett över 27 000 människor tillgång till lån.

Världsbanken, Danmark och Sverige har, genom programmet FLLoCA (*Financing Locally Led Climate Actions*),⁷⁵ hjälpt Kenyas regering att omsätta sina ambitiösa klimatplaner i åtgärder på plats. Programmet ger incitament till lokala styrelser och stärker deras kapacitet att samarbeta med lokalsamhällen för att bedöma klimatrisker och identifiera och prioritera lokala investeringar i resiliens. Programmet finansierar även de prioriterade åtgärder som tagits fram genom den deltagande processen. Investeringarna främjar vattenvård och effektiv vattenanvändning, naturresursförvaltning och system för tidig varning, liksom beredskap eller andra klimatlösningar som motsvarar de behov och prioriteringar som lokalsamhällena fastställt. FLLoCA lanserades vid COP26 i Glasgow.⁷⁶

Somalia

WFP:s och FAO:s gemensamma resiliensprogram i Somalia⁷⁷ har stött på olika utmaningar som försvårat genomförandet. Genomförandet gick dock enligt plan under 2021 med framsteg på samtliga resultatområden. Däribland märks inrättandet av mer än 200 byföreningar för sparande och lån i två distrikt i Hirshabelle, med i genomsnitt 25 medlemmar var, liksom utbildning i ledarskap och

⁷² SIWI insats-nr. 10822 : Water Security in Ethiopia: Translating Policy to Impact, UM2017/28122/ADDI

⁷³ Sida insats-nr. 106989, UNICEF, Social Protection Programme, Klara Ref. nr UM2017/25404. Av de totalt 84 miljoner kr som betalades ut i projektet härrörde 48 miljoner kr från den bilaterala strategin.

⁷⁴ Sida insats-nr. 11798, *Capacity Strengthening for Disaster Risk Reduction and Climate-Resilient Livelihood in Kenya - 2021*; UM2018/29616/NAIR.

⁷⁵ Sida insats-nr. 14698; UM2021/11217/NAIR.

⁷⁶ Projektet har mottagit stöd med ytterligare finansiering till den svenska bilaterala strategin för utvecklingssamarbete med Kenya, motsvarande 10 miljoner kr under 2021.

⁷⁷ E-postmeddelande från WFP & FAO (insats 13781, KlaraDia UM2019/42356/NAIR-20).

företagsekonomi. 5 000 småjordbrukare har kunnat dra nytta av ett program med instruktörsutbildning och undervisning om arbetsmetoder efter skörd och marknadsföring. Jordbrukare har även fått utbildning i markberedning, val av utsäde, plantering, vattenförvaltning och inspektion av grödor. WFP och FAO har gett stöd till det federala jordbruks- och bevattningsministeriet för att utveckla och fälttesta standardiserade utbildningsmoduler i till exempel kooperativ styrning, hantering av skördeförluster samt uppföljning och utvärdering.⁷⁸

FAO:s projekt *Building Resilience in Middle Shabelle* har bidragit till en betydande bevattnings-expansion genom upprustning av två kanaler och annan relaterad infrastruktur. 66 flodvallar har även rustats upp, vilket i hög grad minskat effekterna av översvämningar, särskilt i Beletweyne. Ledamöter i lokalkommittéer för bevattning och vattenförvaltning har utnämnts och utbildats i vattenförvaltning, förvaltning av offentliga tillgångar och hantering av vattenresurskonflikter.⁷⁹ På grund av växande behov tillförde Sverige ytterligare 10 miljoner kr var från Somaliastrategin och den regionala strategin.

Uganda

Uganda har den största befolkningen av flyktingar i Afrika på över 1,5 miljoner människor. Regeringen har implementerat ett ramverk för flyktingrespons, CRRF (*Comprehensive Refugee Response Framework*) för att tillgodose flyktingarnas och de mottagande samhällenas behov. I Uganda syftar MIRP-programmet (*Mutual and Inter-Related Resilience Program*)⁸⁰ 2019-2022 till att hitta långsiktiga lösningar för både flyktingar och mottagarsamhällen i flyktinglägren Kyangwali i distrikten Hoima och Kikuube. Ett annat relaterat initiativ erhåller stöd från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

MIRP fokuserar på samspelet mellan humanitära insatser, utveckling och fred. Svenska kyrkan är den svenska samarbetspartnern i ett konsortium tillsammans med Action Against Hunger, norska Flyktinghjälpen och Lutherska världsförbundet. Detta projekt har fyra resultatområden: (i) bättre hållbar försörjning och nutrition, (ii) bättre läs- och skrivkunnsighet, räknefärdighet och ökad motståndskraft och bidrag till en inkluderande ekonomisk utveckling, (iii) bättre tillgång till vatten, sanitet och hygien, skydd mot sexuellt och könsrelaterat våld samt tjänster för sexuell och reproduktiv hälsa, och (iv) bättre hållbart nyttjande och skydd av naturresurser och ökad användning av hållbar energi.⁸¹

Bland programmets resultat märks distribution av bevattningskit till nära 3 000 jordbrukare och 420 djur till 100 bidragsmottagare; byggandet av 39 klassrum och 6 center för lärande; hållbar vattenförsörjning till 10 skolor; en vårdcentral med kapacitet att betjäna 16 000 personer i mottagarsamhället; stöd till tre polisstationer som lett till att 628 fall av könsrelaterat våld anmälts och åtgärdats; liksom stöd till 44 radioprogram för att öka medvetenheten om miljöfrågor. Trots dessa framsteg upptäckte revisionen avtalsbrott och genomförandet har därför pausats tills dess att bristerna har åtgärdats.

Stöd genom den humanitära enheten

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) genomför fyra projekt inom resiliensinitiativet på Afrikas horn, som hanteras av Sidas humanitära enhet. Det övergripande målet är att stärka resiliens genom att öka de centrala aktörernas kapacitet att identifiera, förstå, förebygga och

⁷⁸ Ytterligare 15 miljoner kr avsattes till projektet under 2021 från den svenska strategin för utvecklingssamarbete med Somalia.

⁷⁹ Sida insats-nr. 12768, FAO Building Resilience in Middle Shabelle, lägesrapport, KlaraDia UM2018/46081/Nair.

⁸⁰ Sida insats-nr. 12835, ärendenummer UM2019/19309/KAMP.

⁸¹ Programmet finansieras med 30 miljoner kr från resiliensinitiativet (den regionala strategin) och ett bidrag på 120 miljoner kr från Sveriges bilaterala strategi för utvecklingssamarbete med Uganda.

minimera risker på nationell och lokal nivå.⁸² Stödet implementeras i Uganda, Etiopien och Somalia liksom regionalt genom sekunderingar.

I **Uganda** har MSB gett stöd till genomförandet av resiliensprogrammet CRRF (*Comprehensive Refugee Response Framework*) i Uganda 2018-2021. Projektet syftar till att stärka nationella aktörers kapacitet att samordna och delta i kriser och katastrofhantering och till att ge stöd till detta på distriktsnivå, med särskilt fokus på flyktingmottagande distrikt. Två rådgivare för planering och samordning, som sekunderas genom UNDP, har gett råd till premiärministerns kansli och ministeriet för lokalstyrelse. Bland resultaten märks att frågor relaterade till flyktingar, motståndskraft, riskhantering och miljöskydd har integrerats i strategiska planer och andra styrningsdokument.

Stöd har getts till att stärka resiliens för Ugandas regering och utsatta samhällen 2021-2022 genom sekundering av två rådgivare för utveckling av resilienskapacitet och en miljöspecialist. Syftet är att (i) stärka den institutionella kapaciteten på nationell nivå, distrikts- och lägre administrativa nivåer att analysera och hantera risk, inklusive flyktingar och mottagarsamhällen, i planering av lokal utveckling, (ii) stärka civilsamhällets kapacitet att använda system för tidig varning, och (iii) öka integreringen av miljö- och klimataspekter i strategiplaneringen på distrikts- och lägre administrativa nivåer, samt i handlingsplaner för återställning eller naturskydd.

I **Somalia** och **Etiopien** ger MSB stöd till programmet för utstationering av resiliensgrupper i Somalia och Etiopien 2020-2022, som syftar till att stärka WFP:s och andra centrala aktörers kapacitet att förebygga och minimera risker på nationell och lokal nivå i de två länderna. Programmet inbegriper fyra sekunderingar på områden som är strategiska för att stärka motståndskraften mot kriser, med fokus på att minska den otrygga livsmedelsförsörjningen, t.ex. sociala trygghetssystem, jordbruk/uppehållen (Etiopien), marknad/värdekedjor samt uppföljning och utvärdering (Somalia). Fokus ligger på att bygga vidare på covid-19-responsen och koppla den till ett längre perspektiv för att operationalisera trippel-nexus. Programmet har påverkats av säkerhetsläget i Somalia, liksom av pandemin. Bland resultaten märks avtal mellan WFP och Etiopiens nationalkommission för katastrofriskhantering (NDRMC) om genomförande av kontantbaserat stöd och utarbetandet av en handlingsplan för att utvidga digitaliserade kontantbetalningar i Etiopien, inklusive i flyktingläger. Tekniskt stöd har getts till lokala infrastrukturprojekt i Dollo Ado, bland annat byggande av lager och bevattningskanaler. WFP har även identifierat nya ingångar för att förbättra och utvidga värdekedjor och marknadsbaserade strategier i sina program för livsmedelssäkerhet i Somalia.

MSB har även gett stöd till *UNICEF resilience regional Eastern Africa 2020-2021* med en sekundering för resiliens (Kenya) och en för social sammanhållning/fredsbyggande (Etiopien), som syftar till att utarbeta och genomföra program som stärker förmågan att hantera och stå emot kriser bland organisationer och individer. Bland resultaten märks fyra tematiska riktlinjer för resiliens under covid-19, inklusive stärkt samarbete med regionala organisationer som IGAD och SADC. En strategi för konfliktkänslighet, fredsbyggande och social sammanhållning i Etiopien håller på att utarbetas.

⁸² Sida insats-nr. 118 09, MSB – överenskommelse 2018-2020.

Strategirapport för regionalt utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara 2016-2021

Bilaga 2 – Sahel-initiativet

Totalt strategibelopp	Utbetalat fram till 2021-12-31	Antal insatser
400 mkr	378 mkr	6

Den svenska regeringen beslutade i juni 2018 att skjuta till 400 miljoner kronor till strategin för regionalt utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara 2016-2021 med följande motivering: *Inom stödområdet för människors säkerhet och frihet från våld bör särskild hänsyn tas till Sahel-regionen och dess utmaningar beträffande klimat och säkerhet.* Med Sahel avses i detta sammanhang de västafrikanska länderna längs Saharas södra gräns.

Förändringar i strategisammanhanget

Motivet för Sahel-initiativet är de utmaningar som länderna i regionen står inför, med omfattande mångdimensionell fattigdom och marginalisering, strukturell underinvestering, återkommande humanitära kriser, svaga institutioner, en snabbt försämrad säkerhetssituation knuten till närvaron av olika väpnade och radikaliserade grupper, och allvarliga effekter av klimatförändringarna. Under 2021 förvärrades säkerhetsläget ytterligare i stora delar av Sahel, i kombination med en försämrad politisk situation i många länder, inte minst i form av militärkupper med åtföljande konsekvenser i Mali, Guinea och Tchad. Tillsammans med effekterna av covid-19 har detta haft en negativ påverkan på den ekonomiska utvecklingen och har bidragit till ökad fattigdom och växande humanitära behov i stora delar av Sahel.

De många kriserna som regionen står inför innebär även nya utmaningar för det välbehövliga regionala och gränsöverskridande samarbetet i Afrika och tillämpningen av normativa ramar för detta. Regionen har sett ett flertal exempel på vad som bedöms ha varit "valkupper" under de senaste åren, vilka ECOWAS inte har agerat på, medan den västafrikanska regionens mellanstatliga organisation har kämpat med att hantera två militärkupper och ett flertal påstådda kuppförsök. Stats- och regeringschefer i ECOWAS har intagit en fast ståndpunkt, men det har ännu inte lett till en återgång till civilt styre. På många sätt har det snarare lett till motsatt effekt, med ökade spänningar mellan medlemsstaterna och deras västerländska partner. Det är även anmärkningsvärt att AU intog en annan, mer tolerant inställning till militärkuppen i Tchad, vilket kan ha uppmuntrat juntaledare i andra länder, till exempel Mali och Guinea.

Synergier med andra svenska strategier och aktörer

Det regionala Sahel-initiativet syftar till att skapa mervärde och synergier med de bilaterala strategierna för Burkina Faso och Mali samt med den övriga regionala portföljen, särskilt de regionala initiativ som riktar sig till Västafrika och ECOWAS. I och med den humanitära krisen i Sahel utgör det

stöd som beskrivs i den här bilagan även ett komplement till det svenska humanitära biståndet. De kombinerade insatserna inom dessa strategier underlättar därmed synergier mellan utveckling och humanitärt bistånd och bidrar till det arbetssätt som bygger på samspelet mellan humanitära insatser, utveckling och fred (trippel-nexus).

Detta är dock ett arbetssätt som innebär vissa utmaningar. Ibland kan det till exempel finnas en konflikt mellan att å ena sidan ge stöd till neutrala humanitära aktörer i situationer där staten inte kan eller vill tillgodose befolkningens grundläggande behov (och därmed riskera att agera istället för staten) och å andra sidan behovet av att faktiskt stärka staten i konfliktdrabbade områden. Det innebär att staternas politik inte alltid är förenlig med en humanitär och behovsbaserad strategi.

Stödet inom Sahel-initiativet har även kopplingar till den svenska strategin för hållbar fred, och inbegriper samarbeten med till exempel Folke Bernadotteakademin (FBA) och Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI).

Eftersom portföljen genomförs i en kontext som präglas av konflikt krävs en god förståelse av den bredare geopolitiska dynamiken, vilket i sin tur kräver samarbete inom Team Sweden, både mellan UD och Sida, liksom med EU. Under 2021 gick Sverige med som fullvärdig medlem i *Sahel Alliance*, i syfte att förbättra det nära samarbetet med andra intressenter bland länderna i G5 Sahel. *Sahel Alliance* är en plattform för att stärka samordningen och anpassa och effektivisera biståndet till Sahel, och agera konkret och kollektivt på regionens utvecklingsutmaningar i syfte att hållbart förbättra befolkningens levnadsvillkor.

Resultatredovisning

Sahel-initiativet består av sex insatser för vilka 378 miljoner kronor har betalats ut, varav 80 miljoner kronor under 2021. Fyra insatser påbörjades 2019 och två 2020. Under 2019 och 2020 kunde endast två- och treåriga avtal undertecknas, på grund av bristen på utrymme på bemyndiganderamen. Avsikten har dock varit att förlänga de flesta av dessa insatser, vilket även skett för programmet (SNV) under 2021.

Programmet för resiliens och katastrofriskreducering hanteras av en programansvarig i Addis Abeba, och ansvaret för insatsen om förnybar energi ligger hos Power Africa-teamet på Sida Stockholm. Ansvaret för återstående fyra insatser ligger hos en regional programansvarig i Ouagadougou.

UNDP-programmet *för stabilisering av Tchadsjön*⁸³, som finansieras av Tyskland, Sverige, Storbritannien, Nederländerna och EU, har som mål att underlätta genomförandet av den regionala stabiliseringsstrategin (RSS) genom den regionala stabiliseringsmekanismen (RSF) och i nära samarbete med Tchadsjö-kommissionen (LCBC) och dess medlemsstater. Programmets förväntan är att återställa säkerhet och erbjuda hjälp till samhällen som påverkats av Boko Haram i de fyra berörda länderna Kamerun, Niger, Nigeria och Tchad. Under 2021 avslutades den första programfasen och en utvärdering⁸⁴ kom bland annat fram till att RSF har lett till ökad närvaro av säkerhetsstyrkor och levererat infrastruktur till befolkningsgrupper som inte fått konkreta fördelar från staten på många år. Resultat av genomförda aktiviteter har gjort att stabiliseringen av berörda områden har kommit igång. Det finns dock RSF-områden som kräver mer uppmärksamhet, till exempel bör samordningen över gränserna och mellan regioner i de fyra länderna förbättras för att krisen i regionen ska kunna lösas.

⁸³ Sida insats-nr. 13141, UNDP 2019-2021 Lake Chad Stabilization fas 1.

⁸⁴ UNDP Regional Stabilization Facility for the Lake Chad – Mid-term Evaluation, oktober 2021.

*Programmet för gränsöverskridande samarbete i Liptako-Gourma (UNS)*⁸⁵ implementeras av åtta FN-organ: UNODC, UNICEF, UNECA, UNWOMEN, ILO, UNESCO, OHCHR och UNDP, baserat på tre pelare: styrning, resiliens och säkerhet. Programmets strategi utgår från sambandet mellan humanitärt stöd, utveckling och fred, och syftar till att skapa resultat på fyra integrerade områden, med fokus på kärnfrågorna för krisen i Liptako-Gourma. Detta program finansieras enbart av Sida och startade i november 2019. Vid slutet av 2021 hade alla organisationer påbörjat verksamhet och genomförandet planeras vara klart i slutet av oktober 2022. Bland de framsteg som rapporterats hittills märks arbetstillfällen och bättre tillgång till grundläggande tjänster och inkomstgenererande verksamhet för kvinnor och ungdomar; bättre tillgång till kvalitetsutbildning och starkare rättsliga institutioner med bättre kapacitet att fullfölja sina uppdrag.⁸⁶

*SNV-programmet om fredlig gränsöverskridande boskapsskötsel i Sahel*⁸⁷ syftar till stärkt resiliens hos boskapsskötarsamhällen i Sahel, och att därmed bidra till bättre social sammanhållning, resiliens och konfliktförebyggande i regionen. I juni 2021 förlängdes programmet till slutet på 2022. Ett flertal utmaningar i genomförandet har noterats, bland annat gränstängningar på grund av covid-19, stopp för boskapsskötsel över gränser i vissa insatsområden, och ett försämrat säkerhetsläge med våldssamma incidenter i Liptako-Gourma-regionen. Bland resultaten hittills märks bättre administrativ och ekonomisk förvaltningskapacitet för konsortiets medlemmar, liksom ökad integrering av konflikt- och jämställdhetsperspektiven; utbildning av rättsliga aktörer och samhällsgrupper om boskapsskötares markrättigheter; samt bidrag till genomförandet av en studie av boskapsskötsel och osäkerhet i Sahel och Västafrika.⁸⁸

*IUCN-programmet Vattenförvaltning och konfliktförebyggande*⁸⁹ syftar till att stärka resiliens för naturliga ekosystem och lokalsamhällen i Väst- och Centralafrikas flod- och sjöområden, och därmed förebygga och hantera konflikter om användningen av naturresurser. Programstarten 2020 sammanföll med covid-19-utbrottet, vilket ledde till restriktioner, bland annat stängda gränser i nästan alla länder som programmet omfattar. Detta har haft en betydande påverkan på genomförandet. Vid slutet på 2021 var programmet fortfarande försenat och den första fasen förlängdes med sex månader till slutet på juni 2022. Samtliga planerade aktiviteter har påbörjats, men genomförandegraden varierar. Bland aktiviteter som slutförts märks utbildning i marknadsanalys för jordbrukare, utbildning i jämställdhetsintegrering för personal med ansvar för vattenresurser, samt utbildning om genomförande av nationell IWRM-politik i Mali, Burkina Faso, Niger, Tchad och Guinea. Bland rapporterade resultat hittills märks antagandet av en strategiplan för genomförande av vattenpolicy i Mali, samt bidrag till utveckling och skogsplantering av bevattnade områden och skogar för samhällen i Burkina Faso, Guinea, Ghana och Niger.⁹⁰

*UNDP-programmet Resiliens och katastrofriskreducering*⁹¹ har som mål att regionala organisationer och nationella regeringar i västra Sahel ska ha institutionaliserad och nationaliserad riskinformerad utvecklingsplanering, programmering och investeringar för resiliensuppbyggnad. Detta kan ske genom att till exempel stärka operationaliseringen av Sendai-ramverket för katastrofriskreducering med flera regionala och internationella ramverk. Projektet har rapporterat framsteg, inklusive ett koncept till det afrikanska ramverket för återhämtning efter covid-19. Ramverket kommer att

⁸⁵ Sida insats-nr. 13142, UNS 2019-2021: Cross-border cooperation in Liptako-Gourma (fas 1).

⁸⁶ UN-LGA JOINT PROGRAM – Progress report, November 2021.

⁸⁷ Sida insats-nr. 13143, SNV 2019-2023: Peaceful cross-border pastoralism in the Sahel (MOPSS).

⁸⁸ RAPPORT NARRATIF DU PROJET MOPSS Période Septembre 2020 – Avril 2021, June 2021.

⁸⁹ Sida insats-nr. 10994, IUCN PREE 2020 - 2021 (phase 1): Water mgm and conflict prevention.

⁹⁰ Regional Partnership on Water and Environment in Central and West Africa (PREE), Narrative report covering the period from January 2020 to October 2021, November 2021.

⁹¹ Sida insats-nr. 13018, UNDP 2019-2022 Africa's Resilience and Disaster Risk Reduction.

vägleda åter-hämtningen på kontinental, regional och nationell nivå ur ett flerrisks- och flersektorsperspektiv.

*UNOPS-programmet Förnybar energi i Liptako Gourma*⁹² undertecknades med UNOPS 2020 och är ett treårigt pilotprojekt till stöd för elektrifiering av landsbygden. Programmet förväntas förse över 300 000 människor i regionen Liptako-Gourma med ren och hållbar energi. Projektet samordnas i nära kontakt med det gemensamma FN-programmet om gränsöverskridande samarbete i Liptako-Gourma. UNOPS ansvarar för att installera sex nya så kallade mini-grids, två i varje land, liksom för att leda arbetet med att utveckla lokal kapacitet för att kunna driva och underhålla de nya systemen effektivt på lång sikt. I slutet av 2021 hade 87 procent av den avsatta svenska finansieringen betalats ut. Genom-förandet av aktiviteter har påbörjats, personal har rekryterats och fältkontor har öppnat i Mopti, Niamey och Dori. En studie och handlingsplan för jämställdhet har tagits fram. Vissa aktiviteter är försenade med upp till sex månader. Det instabila och oförutsägbara säkerhetsläget har lett till hög risk för ytterligare förseningar och ökade kostnader över tid.

⁹² Sida insats-nr. 13168, Sahel - Renewable Energy.

Strategirapport för regionalt utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara, 2016-2021

Utbetalat fram till 2021-12-31
527 mkr

Antal insatser 2021
13

Ett specifikt mål i strategin för regionalt utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara 2016-2021, under strategimål 1 för miljö och klimat, är *Ökad produktion av och tillgång till förnybar energi* i Afrika söder om Sahara. I denna bilaga redovisas resultaten för det specifika målet. Sedan 2019 hanteras energiportföljen av Power Africa-teamet på Sidas huvudkontor.

1.1 Förändringar i strategisammanhanget

Under det senaste årtiondet har världen gjort stora framsteg med att öka tillgången på moderna energitjänster, med undantag för Afrika söder om Sahara. I Afrika söder om Sahara har antalet människor utan tillgång till elektricitet ökat (till 570 miljoner) och regionen har världens största befolkning utan tillgång till rena matlagningsmetoder (910 miljoner människor).⁹³ Med befolkningstillväxt och nuvarande utvecklingstrender kommer ett lika stort antal hushåll fortfarande att sakna tillgång till elektricitet 2030, och över en miljard människor kommer att sakna tillgång till rena matlagningsmetoder. Förnybar energi utgör den största delen av energiförbrukningen i Afrika söder om Sahara och har ökat från 30 procent av den totala energiförbrukningen 1990 till över 60 procent 2018.⁹⁴ 85 procent av detta är dock traditionell biomassa, vilket är ett energislag som har negativa effekter på klimat-förändringar, hälsa och avskogning. Den årliga förbättringstakten för energiintensiteten i Afrika söder om Sahara var 1,4 procent för perioden 2010 och 2018, vilket är

⁹³ IBRD (2021), The Energy Progress Report 2021. Hyperlink [2021_tracking_sdg7_report.pdf \(esmap.org\)](https://www.esmap.org/publications/2021-tracking-sdg7-report.pdf)

⁹⁴ Ibid, s. 37.

lägre än det globala genomsnittet på 2 procent och långt under det hållbara utvecklingsmålet på 2,6 procent fram till 2030.⁹⁵

För att nå mål 7 (SDG7) av FN:s globala hållbarhetsmål, om hållbar energi för alla, i Afrika söder om Sahara skulle investeringarna inom elektricitet behöva femfaldigas. Investeringar för att bidra till ökad tillgång på ren matlagning behöver vara trettio gånger högre än nuvarande nivåer.⁹⁶ För detta krävs regelverk som möjliggör uppskalning av investeringar i förnybar energi, beprövade och fungerande affärsmodeller riktade till fattiga, och tillgång till kapital och lån.

1.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Sida utgår från fattigdomsperspektivet i sitt arbete med att främja tillgången på hållbara och effektiva energilösningar. Bristen på moderna energitjänster är ett grundläggande hinder för möjligheten till ett anständigt liv. En sådan brist är ett hinder för ekonomisk utveckling och produktiv sysselsättning, bidrar till ohälsa och skadar den biologiska mångfalden, och hämmar dessutom möjligheterna att dra nytta av tjänster för till exempel utbildning och sjukvård.

Nationella utvecklingsstrategier i Sidas partnerländer i Afrika, liksom Afrikanska unionens Agenda 2063, betonar vikten av energieffektivitet och tillgång till moderna energitjänster. Detta är i linje med Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och Parisavtalet, liksom utvecklingsstrategierna för EU, FN och USAID-programmet Power Africa. Kraftigt ökade investeringar krävs för att nå målen inom energisektorn.

Målet med det svenska utvecklingssamarbetet med energisektorn i Afrika söder om Sahara är att bidra till:

- Marknadssystemmetoder som leder till omställning för människor i fattigdom och som skapar förutsättningar för sociala tjänster, till exempel lokala styrelseformer, utbildning och sjukvård, liksom förutsättningar för den privata sektorns utveckling och produktiv sysselsättning;
- Förutsättningar för ökad effektivitet i energisektorn;
- Utveckling och anpassning av affärsmodeller med kapacitet att attrahera lån och investeringar från både privata och statliga aktörer. I detta ingår att uppmuntra regionens företag och investerare till inträde på fler av kontinentens marknader;
- Innovativ finansiering, inklusive upphandlingsmetoder;
- Samskapande och strategiska samarbeten med privat och offentlig sektor;
- Dialog med Afrikanska unionen och andra utvecklingsaktörer för energisektorns utveckling;
- Regional integration och handel;
- Anpassning, resiliens och biologisk mångfald; och
- Synergier och samarbeten mellan Sidas regionala, bilaterala och globala program.

Sida har på senare år haft ett ökat fokus på förnybara energisystem och i viss mån på oberoende energiproducenter. Den privata sektorns engagemang har växt och Sida använder nu mer *blended finance* (mix av offentlig och privat finansiering) för att mobilisera externa resurser och engagemang, förutom bistånd. Bland dess fokusområden märks:

⁹⁵ Ibid, s. 107.

⁹⁶ Uppskattningsvis krävs 4,5 miljarder US-dollar per år fram till 2030, ibid s.72.

- *Tillgång till elektricitet* – Ge stöd till att utveckla hållbara affärsmodeller, där främst behövande befolkningsgrupper får tillgång till förnybara energitjänster, och bidra till policyer och regelverk som stödjer en sådan utveckling;
- *Ekonomisk integration och institutionell kapacitet i regionen* – Bidra till kapacitetsuppbyggnad och policyförändringar för elmarknader på lokal, nationell och regional nivå. Detta är avgörande för att skapa vinster genom handel och optimering, främja samarbete och integration i regionen och därmed möjliggöra integrering av sol- och vindkraft, vilket är instabila kraftkällor som måste balanseras av t.ex. vattenkraft från andra länder;
- *Energieffektivitet* – Bidra till att utveckla marknaden för energieffektiv belysning och apparatur på regional och nationell nivå;
- *Produktiv energianvändning* – Ge stöd till att utveckla hållbara affärsmodeller och marknader som möjliggör värdekedjor. Detta bidrar till tillgången på energi och inkomster, och blir en hävstång för klimatanpassning och resiliens; och
- *Tillgång till ren matlagning* – Ge stöd till att utveckla hållbara affärsmodeller och marknader som skapar lösningar för ren matlagning som ger fördelar för hälsa, kostnader, biologisk mångfald och jämställdhet.

Ett flertal instrument används nu inom energisektorn, till exempel *Challenge Funds* inom REACT från AECF (*African Enterprise Challenge Fund*), som ger anslag för att stimulera innovation inom energisektorn. Upphandlingsmekanismer används också, som i insatsen *Sahel Renewable Energy*, där offentlig upphandling används för att underlätta marknadsinträde.

Garantier ges till långivare som Sunfunder, Social Impact Managers & Advisors, Lendahand och Trine, som ger stöd till uppskalandet av förnybara energitjänster. Tekniskt bistånd, till exempel PFAN (*Private Finance Advisory Network*) hjälper projektutvecklare på energiområdet samt små och medelstora företag med att erhålla finansiering från investerare. Dessa insatser utgör en portfölj som syftar till att stimulera energisektorn i Afrika söder om Sahara till att utveckla en egen hållbarhet och bli tillgänglig för människor som lever i fattigdom. Figur 1 visar den kapacitetsuppbyggnad och de blandade finansieringsinstrument som Sverige använder för att övervinna hinder och skapa resultat som leder till ökad produktion och bättre tillgång på förnybar energi.

FIGUR 1 ILLUSTRATION AV SIDAS FÖRÄNDRINGSTEORI OCH VERKTYGSLÅDA FÖR ENERGISEKTORNS UTVECKLING⁹⁷

⁹⁷ Från Sidas webbplats; <https://www.sida.se/en/for-partners/private-sector/power-africa/>.

1.3 Synergier med övriga svenska strategier och aktörer

Sida samarbetar med energisektorn inom den regionala strategin och 13 bilaterala strategier i Afrika. Insatser genomförs i nära samarbete med Sveriges ambassader och partner.

Den regionala energiportföljen är viktig för att nå målen för det svenska utvecklingssamarbetet inom energisektorn och för åtagandet inom samarbetet Power Africa med att mobilisera investeringar i förnybar energi och energieffektivitet i syfte att fördubbla tillgången på elektricitet i Afrika söder om Sahara.

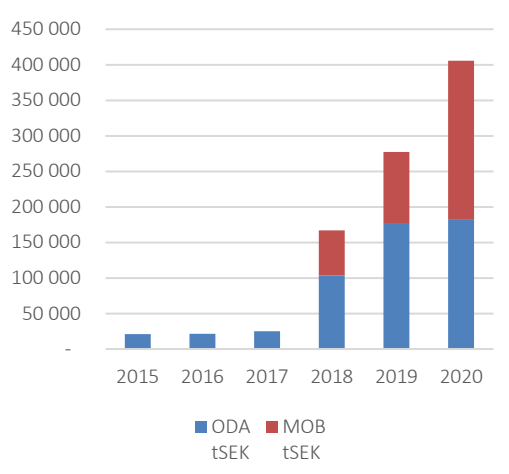
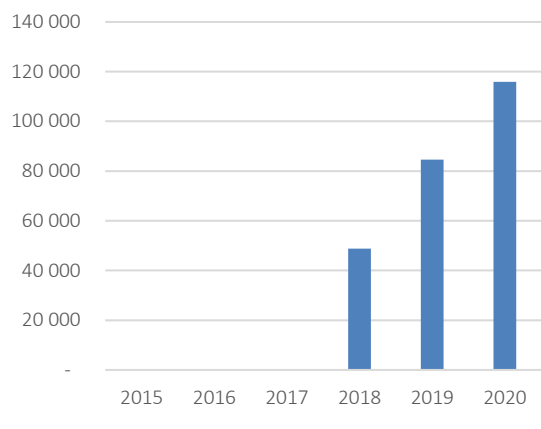
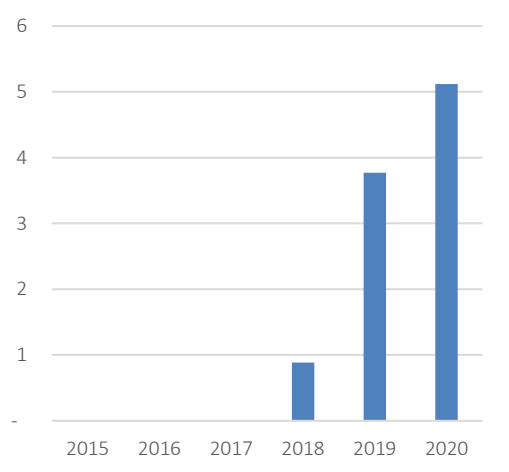
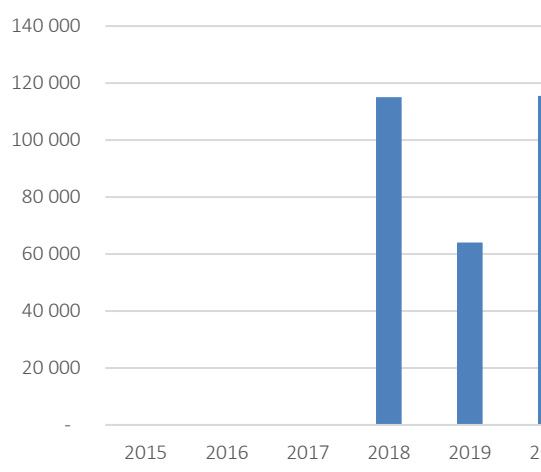
Sida har komparativa fördelar av sina långvariga utvecklingssamarbeten med energisektorn i regionen, vilket skapat förtroende hos partner och fördjupat Sidas kunskap internt på området. Sveriges egna erfarenheter av energiomställningar, bland annat regional elhandel, bidrar också till detta. En annan viktig mekanism för att mobilisera investeringar är Sidas garantiinstrument, som kan användas för att dela risk med finansiärer till förnybar energi och energieffektivisering.

Många insatser i den regionala strategin är viktiga eftersom de dessutom bidrar till att förverkliga målen för många bilaterala strategier. Det kan vara till exempel stöd till fortsatta sektorreformer, stärkt kapacitet för offentliga och privata aktörer, gynnsammare miljö för förnybar energi och energieffektivisering, att stimulera till innovativa affärsmodeller som riktar sig till fattiga, och att möjliggöra lån till investeringar i förnybar energi. Det finns även synergier med garantiinstrumentet, som mobiliserar regionala investerare och företag till finansiering och marknadsinträde i många länder.

1.4 Resultatredovisning

I sitt utvecklingssamarbete med energisektorn i Afrika söder om Sahara har Sida redovisat sju resultatindikatorer sedan 2015⁹⁸. Årliga resultat för några av dessa resultatindikatorer visas nedan.

⁹⁸ (1) Utbetalade bidrag från de svenska strategierna för utvecklingssamarbete (mkr) (2) Mobiliserat privat kapital (mkr) (3) Mobiliserat kapital från institutet för utvecklingsfinansiering (mkr) (4) Nya elanslutningar (antal) (5) Nyproduktion av förnybar elektricitet (MW) (6) Minskad energiförbrukning (MWh) och (7) Utsläpp av växthusgaser som undvikits (tCO₂e/år).

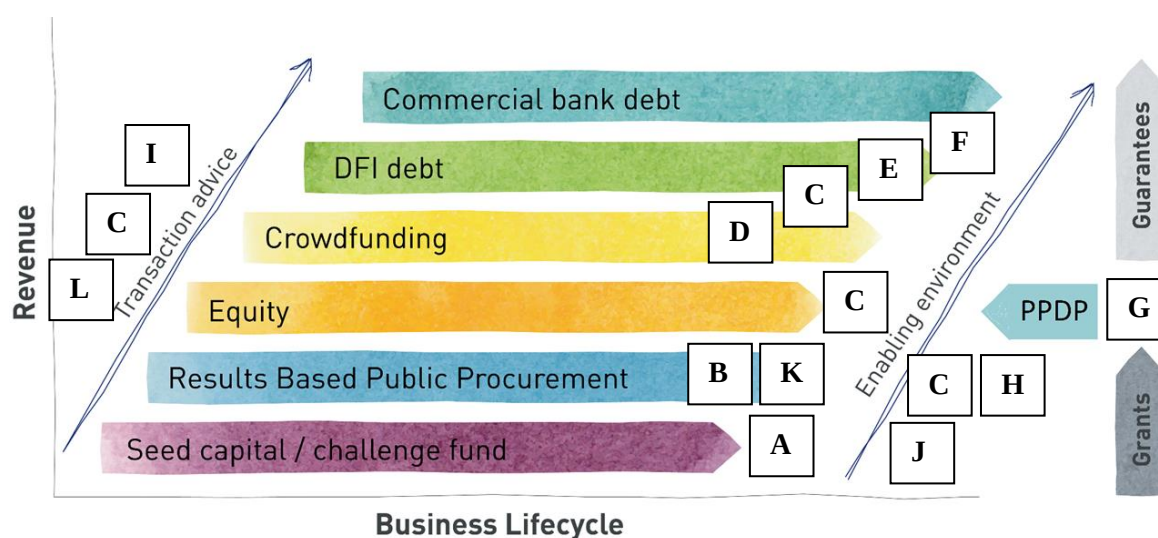
Bidragsfinansiering (ODA) & Mobiliserat privat kapital (MOB) <table><tr><th>År</th><th>ODA (tSEK)</th><th>MOB (tSEK)</th></tr><tr><td>2015</td><td>20 000</td><td>0</td></tr><tr><td>2016</td><td>20 000</td><td>0</td></tr><tr><td>2017</td><td>20 000</td><td>0</td></tr><tr><td>2018</td><td>100 000</td><td>60 000</td></tr><tr><td>2019</td><td>180 000</td><td>100 000</td></tr><tr><td>2020</td><td>180 000</td><td>220 000</td></tr></table>	År	ODA (tSEK)	MOB (tSEK)	2015	20 000	0	2016	20 000	0	2017	20 000	0	2018	100 000	60 000	2019	180 000	100 000	2020	180 000	220 000	Nya elanslutningar per år <table><tr><th>År</th><th>Nya elanslutningar (tusen)</th></tr><tr><td>2015</td><td>0</td></tr><tr><td>2016</td><td>0</td></tr><tr><td>2017</td><td>0</td></tr><tr><td>2018</td><td>48 000</td></tr><tr><td>2019</td><td>85 000</td></tr><tr><td>2020</td><td>115 000</td></tr></table>	År	Nya elanslutningar (tusen)	2015	0	2016	0	2017	0	2018	48 000	2019	85 000	2020	115 000
År	ODA (tSEK)	MOB (tSEK)																																		
2015	20 000	0																																		
2016	20 000	0																																		
2017	20 000	0																																		
2018	100 000	60 000																																		
2019	180 000	100 000																																		
2020	180 000	220 000																																		
År	Nya elanslutningar (tusen)																																			
2015	0																																			
2016	0																																			
2017	0																																			
2018	48 000																																			
2019	85 000																																			
2020	115 000																																			
Den regionala strategin för perioden 2016-2021 inbegriper för första gången resultatmålet att öka produktionen av och tillgången på förnybar energi. Kombinationen av detta och Sveriges engagemang för att mobilisera privat kapital till energisektorns utveckling illustreras i diagram 1, där både finansiering med bidrag och mobiliserat kapital nu ökar efter några år. 2020 översteg beloppet på det privata kapitalet för första gången bidragen.	Antalet nya elanslutningar följer storleken på mobiliserat privat kapital, eftersom detta antal har en nära koppling till det kapital som mobiliserats med garantibidrag i den regionala energiportföljen. Huvuddelen av de nya anslutningarna är från individuella anslutningar med blygsam kapacitet utanför elnäten. Varje anslutning används av 5-6 personer. Sammanlagt innebär det att ca 1,25 miljoner människor har fått tillgång till elektricitet med hjälp av de bidrag som finansierats inom den regionala strategin från 2018 till 2020.																																			
Nyinstallerad kapacitet för förnybar energiproduktion per år (MW) <table><tr><th>År</th><th>Nyinstallerad kapacitet (MW)</th></tr><tr><td>2015</td><td>0</td></tr><tr><td>2016</td><td>0</td></tr><tr><td>2017</td><td>0</td></tr><tr><td>2018</td><td>0,9</td></tr><tr><td>2019</td><td>3,8</td></tr><tr><td>2020</td><td>5,1</td></tr></table>	År	Nyinstallerad kapacitet (MW)	2015	0	2016	0	2017	0	2018	0,9	2019	3,8	2020	5,1	Nya utsläpp av växthusgaser som undvikits per år (tCO₂e/år) <table><tr><th>År</th><th>Nya utsläpp undvikits (tCO₂e/år)</th></tr><tr><td>2015</td><td>0</td></tr><tr><td>2016</td><td>0</td></tr><tr><td>2017</td><td>0</td></tr><tr><td>2018</td><td>115 000</td></tr><tr><td>2019</td><td>65 000</td></tr><tr><td>2020</td><td>115 000</td></tr></table>	År	Nya utsläpp undvikits (tCO ₂ e/år)	2015	0	2016	0	2017	0	2018	115 000	2019	65 000	2020	115 000							
År	Nyinstallerad kapacitet (MW)																																			
2015	0																																			
2016	0																																			
2017	0																																			
2018	0,9																																			
2019	3,8																																			
2020	5,1																																			
År	Nya utsläpp undvikits (tCO ₂ e/år)																																			
2015	0																																			
2016	0																																			
2017	0																																			
2018	115 000																																			
2019	65 000																																			
2020	115 000																																			
Den nya kapacitet som installerats under insatserna 2018-2020 härrör från elanslutningar av begränsad kapacitet utanför elnäten. Resultaten för större projekt inom elnäten förväntas redovisas kommande år.	Orsaken till att mängden växthusgaser som undvikits är högre för 2018 än för 2019, trots att antalet nya elanslutningar var högre 2019 än 2018, är att en del lån under 2018 gick till företag som producerar rena matlagningslösningar. Ren matlagning resulterar i mycket större utsläppsminskningar än små elsystem utanför elnäten; ett byte från kolspis till modern ren spis innebär en minskning på 4-5 ton per anslutning, medan små hemmasystem för solel ger 0,014 ton per anslutning.																																			

1.5 Den regionala energiportföljen

Den regionala portföljen består av 13 insatser där bidrag eller garantiinstrumentet används för att bemästra hinder för ökad produktion och tillgång på förnybar energi och energieffektivitet. Centrala målområden för insatserna presenteras i

Figur 2, som visar vilken typ av finansieringsinstrument som använts och vilka förändringar som insatserna främst fokuserar på. Tabell 1 ger en kortfattad beskrivning av insatserna, bland annat vem som är avtalspartnern och vilka utvecklingsmål inom energisektorn som insatsen är inriktad på.

FIGUR 2 KARTLÄGGNING AV DEN REGIONALA ENERGIPORTFÖLJEN EFTER FINANSIERINGSMEKANISM OCH INSATSSOMRÅDE

TABELL 1 KORT BESKRIVNING AV INSATSERNA I DEN REGIONALA ENERGIPORTFÖLJEN

A – FÖRNYBAR ENERGI OCH KLIMATTEKNIK I AFRIKA SÖDER OM SAHARA

African Enterprise Challenge Fund

Challenge Fund för innovation inom ren matlagning och produktiv energianvändning + förbättra miljön för energisektorn utanför elnäten och inom förnybar energi genom lobbyverksamhet och kunskapsdelning

B – SAHEL – FÖRNYBAR ENERGI

UNOPS

Ger stöd till upphandling av elektrifiering utanför elnät i fragila regioner

C – SEFA 2.0

Afrikanska utvecklingsbanken

Blandade finansieringsinstrument (resultatbaserad finans, skulder, kapital) + transaktionsrådgivning för projektutvecklare, stöd till policyreformer för 1. Elektrifiering utanför elnäten 2. Grön basbelastning (förnybar energi) och 3. Energieffektivisering

D – GARANTIER FÖR CROWDFUNDING

Crowdfunding-plattformarna Trine och Lendahand

Garantier för lån till elektrifiering utanför elnät och i viss mån till ren matlagning

E – SUNFUNDER

SunFunder

Garanti för lån till elektrifiering utanför elnät och produktiv energianvändning

F – KATASTROFHJÄLPFOND

Sustainable Impact Managers & Advisors (SIMA)

Garanti för elektrifiering utanför elnät, produktiv energianvändning och i viss mån ren matlagning

G – FÄRDIGHETER FÖR SÖDRA AFRIKA - PPDP

Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Offentlig-privat utvecklingssamverkan för att stärka miljön för elektrifiering med förnybar energi

H – PROGRAM FÖR ENERGIEFFEKTIV BELYSNING OCH APPARATUR

UNIDO

Stöd till bättre miljö för energieffektivitet för att skapa förutsättningar för investeringar i energieffektivitet

I – ACCELERERA REGIONALA ENERGIPROJEKT (AREP)

Transaktionsrådgivning och kapacitetsuppbyggnad till allmännyttiga företag och regionala organisationer för rådgivning till regionala elektrifieringsprojekt och energihandel.

J — DATA FOR DEVELOPMENT

Renewable Energy and Energy Efficiency partnership (REEEP)

Bättre miljö för elektrifiering utanför elnät genom system för automatisk datainsamling och dataanalys

K – BIDRAG TILL THE GREEN FUND

UNOPS

Stöd till kapacitet att upphandla förnybara energilösningar för att ersätta fossil kraftproduktion i en humanitär kontext

L – RÅDGIVNINGSNÄTVERK FÖR PRIVAT FINANSIERING

UNIDO

Transaktionsrådgivning till privata utvecklare av förnybar energi, anpassning och investeringar i energieffektivisering

Strategirapport för regionalt utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara 2016-2021

Totalt strategibelopp	Utbetalat fram till 2021-12-31	Antal insatser
100 mkr	74 mkr	7

Sveriges regering avsatte i oktober 2020 ytterligare 100 miljoner kronor till biologisk mångfald inom den regionala strategin för Afrika söder om Sahara, i syfte att bidra till *Bättre miljö, hållbar förvaltning av ekosystem och biologisk mångfald, hållbar användning av naturresurser, minskad klimatpåverkan och starkare motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer*. Syftet med detta initiativ för biologisk mångfald är ge stöd till en integrerad strategi för kopplingarna mellan biologisk mångfald på land och hav, hållbar förvaltning och användning av naturresurser och ekosystem samt klimatförändringar. Detta är avgörande för att kunna utveckla synergier och påskynda de samhällsomställningar som krävs för en hållbar utveckling. Detta innebär att stärka institutioner, bidra till en effektiv miljölagstiftning, ökad öppenhet, tillgång till information och lokalt deltagande för att säkerställa biologisk mångfald och ekosystemtjänster för ökad resiliens, fattigdomsbekämpning och utveckling.

Förändringar i strategisammanhanget

Afrika har en enorm biologisk mångfald med bland annat jordens bäst bevarade populationer av stora däggdjur. Afrikas biologiska mångfald tillhandahåller viktiga ekosystemtjänster som driver kontinentens ekonomi och agerar som buffert mot klimatförändringarna. Den skapar flöden av varor och tjänster av central betydelse för kontinentens livsmedel, vatten, energi, hälsa och trygga försörjningsmöjligheter. Kontinenten förlorar i dramatisk takt sin biologiska mångfald som minskar i en aldrig tidigare skådad takt och drivkrafterna bakom denna accelererar. Bland de bakomliggande faktorerna finns det växande jordbruket, skogsskövling, illegalt fiske och tjuvjakt. Enligt en uppskattning kan enbart klimatförändringar leda till att över hälften av Afrikas fågel- och däggdjursarter utrotas fram till 2100.⁹⁹ Förlusten av biologisk mångfald påverkar människors uppehållen, i synnerhet för lands-bygdsbefolkningen, som ofta lever i fattigdom. Även covid-19-pandemin har viktiga

⁹⁹ Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) (2018), The regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Africa.

kopplingar till förlusten av biologisk mångfald och ekosystemhälsa.¹⁰⁰ Ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald förväntas antas i maj 2022.

Synergier med övriga svenska strategier och aktörer

Det finns synergier med *Strategin för globalt utvecklingssamarbete om miljö, klimat, hav och naturresurser* och *Strategin för globalt utvecklingssamarbete inom hållbar ekonomisk utveckling*, liksom med de bilaterala strategier som berör biologisk mångfald ibland annat Demokratiska republiken Kongo, Somalia och Tanzania. Synergier med *Team Europe-initiativ* om biologisk mångfald håller på att undersökas.

Resultatredovisning

Under 2021 växte portföljen för biologisk mångfald och består nu av sju insatser.¹⁰¹ I tabellen nedan redovisas status för portföljen för biologisk mångfald.

Insats	Partner	Mål	Utbetalat mkr
<i>Horn of Africa Regional Environment Centre and Network (HoAREC&N)</i>	Addis Ababa University	Ge stöd till en integrerad, mångdimensionell strategi för planering och utveckling på fyra utvalda insatsområden.	24 mkr
<i>AFR 100 African Forest Landscape Restoration</i>	AUDA-NEPAD	Stärkt uppföljning av framsteg inom AFR100 och stöd till Land Accelerator.	10 mkr
Skydd av biokulturell biologisk mångfald	<i>African Biodiversity Network</i>	Bygga upp och stärka skyddet av biokulturell mångfald och livsmedels-suveränitet i Afrika.	3 mkr
Förbättrad blå ekonomi	IGAD	Att återställa de akvatiska ekosystemens hälsa, förbättra samarbeten och regional integration genom att stärka den blå ekonomin.	10 mkr
Bevarad biologisk mångfald för vattenmiljöer i den blå ekonomin	AU-IBAR	Stärka policymiljö, regelverk och institutionell kapacitet för AU och regionala miljöcentrum att på ett hållbart sätt använda och bevara den biologiska mångfalden och ekosystemen i vattenmiljöer	14 mkr

¹⁰⁰ *The COVID-19 pandemic is intricately linked to biodiversity loss and ecosystem health*, The Lancet Planetary Health, Volume 5, Issue 11, November 2021, Odette K Lawler et.al.

¹⁰¹ UM2019/28731 HoAREC&N, Sida insats-nr. 12338; UM2020/38162/ADDI AFR 100 African Forest Landscape Restoration Initiative, Sida insats-nr. 15117; UM2021/ 10798 ABN 202124 Conserving Bio-Cultural Biodiversity, Sida insats-nr. 14883; UM 2021/11088 IGAD 2021-2023 Enhancing Blue Economy, Sida insats-nr. 14889; UM2021/12692 AU-IBAR 2021-2024 Conserving Aquatic Biodiversity in the Blue Economy, Sida insats-nr. 14993; UM2021/20730 WCO Combatting Illegal Wildlife Trade in Southern and East Africa IWT 2021-2023, Sida insats-nr. 14745; och UM 2021/10797 WI 2021-2024 Source to Sea: Eastern Africa Wetland Initiative.

Bekämpa illegal handel med vilda djur och växter i södra och östra Afrika	Världstullorganisationen	Stärka utvalda tullförvaltningars tillsynskapacitet för att effektivare kunna bekämpa illegal handel med vilda djur och växter.	3 mkr
<i>Source to Sea: Eastern Africa Wetland Initiative</i>	<i>Wetland International</i>	Skydda och återställa våtmarker till deras fulla värde utifrån ekosystembaserade, inkluderande strategier för hela landskap.	10 mkr

Projektet *Horn of Africa Regional Environment Centre and Network* har haft stora svårigheter under 2021 på grund av covid-19-restriktioner och stängda gränser, liksom på grund av konflikterna i regionen. Vissa framsteg har dock skett, till exempel med den botaniska trädgården i Geed Deebale i Somaliland.

Projektet AFR100 har gjort framsteg med att stärka uppföljningen, och *World Resources Institute* har kunnat genomföra programmet *Land Accelerator*. Samtliga nya projekt påbörjades under 2021. Både IGAD och AU-IBAR har varit mycket aktiva i uppstartsfasen för sina respektive blå ekonomi-program. Svenska Havs- och vattenmyndigheten har också medverkat i dessa program. Under 2022 förväntas portföljen växa med insatser i Kongobäckenet.